

Dane i fakty

PNWM 2011 w liczbach i wykresach

Warszawa / Poczdam, grudzień 2012

SPIS TREŚCI

I. Informacje ogólne

1. Organy i podział kompetencji	3
2. Wspieranie projektów wymiany	4
3. Tryb przyznawania dotacji.....	5
4. Tryb opracowywania wniosków.....	6
5. Kryteria przyznawania dotacji PNWM	7
6. Dofinansowanie wg stawek zryczałowanych	8

II. PNWM w liczbach i wykresach

1. Projekty w liczbach	9
a. Projekty zrealizowane w 2011 r.	9
b. Projekty zarejestrowane w 2011 r.....	10
c. Projekt „dzien.de der-tag.pl“	11
d. Szkolna i pozaszkolna wymiana młodzieży w latach 2007–2011	12
e. Projekty zrealizowane w Polsce i w Niemczech w latach 2007–2011	13
2. Uczestnicy w liczbach	14
a. Uczestnicy projektów w 2011 r.	14
b. Uczestnicy szkolnej i pozaszkolnej wymiany młodzieży w latach 2007–2011	14
c. Uczestnicy z Polski i Niemiec w latach 2007–2011	15
3. Dni projektowe	16
a. Osobodni w 2011 r.	16
b. Osobodni w szkolnej i pozaszkolnej wymianie młodzieży w latach 2008–2011	17
4. Projekty w Polsce w 2011 r.	18
a. Liczba projektów i uczestników w Polsce.....	18
b. Stosunek liczby uczestników do całkowitej liczby młodzieży.....	20
c. Projekty w ramach akcji „dzien.de der-tag.pl“ w Polsce	22
5. Projekty w Niemczech.....	24
a. Liczba projektów i uczestników w Niemczech.....	24
b. Stosunek liczby uczestników do całkowitej liczby młodzieży.....	26
c. Projekty w ramach akcji „dzien.de der-tag.pl“ w Niemczech.....	27
6. Czas trwania projektów	28
7. Podmioty i jednostki centralne w liczbach	29
a. Podmioty dofinansowane w 2011 r.	29
b. Aktywne jednostki centralne w 2011 r.....	29
8. Liczba projektów w rozbięciu na miesiące.....	30
9. Projekty trójstronne	31
10. Szkolenia i programy specjalistyczne dla animatorów wymiany	33
11. Budżet PNWM	35
12. Wydatkowane środki.....	36

I. Informacje ogólne

Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży / Deutsch-Polnisches Jugendwerk (PNWM) jest organizacją międzynarodową powołaną odrębną umową przez Rząd RP i Rząd RFN w oparciu o zapisy Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z dnia 17 czerwca 1991 roku. Wzorem dla powstania PNWM była funkcjonująca już od 1963 roku Niemiecko-Francuska Współpraca Młodzieży.

Celem utworzenia organizacji było nadanie stosunkom polsko-niemieckim nowych impulsów o długofalowych pozytywnych skutkach: nawiązywanie nowych i pogłębianie istniejących już kontaktów pomiędzy młodymi ludźmi z Polski i z Niemiec, budowanie wzajemnego zrozumienia oraz przewyciężanie uprzedzeń poprzez spotkania. Wzajemne poznawanie się młodych Polaków i Niemców powinno zmierzać ku pojednaniu pomiędzy oboma narodami. Spotkania młodzieży w tym kontekście mają za zadanie przewyciężanie niechęci wynikającej z bolesnych doświadczeń historycznych, naukę tolerancji i świadomego, pozbawionego kompleksów współżycia na jednoczącym się kontynencie.

1. Organy i podział kompetencji

PNWM jest organizacją dwunarodową, której działalność finansowana jest przez oba rządy. Wszystkie jej gremia mają obsadę dwunarodową. Najwyższym organem Organizacji jest Rada, której przewodzą polski i niemiecki minister odpowiedzialny za sprawy młodzieży. W Radzie zasiadają przedstawiciele instytucji centralnych, samorządowych i pozarządowych, mianowani przez rządy obu państw. Funkcje wykonawcze pełni Zarząd – dwaj dyrektorzy zarządzający powoływani wspólnie przez rządy na pięcioletnią kadencję. Zarząd podejmuje zasadnicze decyzje wspólnie, w tym dotyczące strategii i metod działania oraz planu budżetu.

Organizacja posiada dwa biura, których siedziby znajdują się w Warszawie i w Poczdamie. Każde z nich odpowiada, zgodnie z merytorycznym podziałem obowiązków, za oba kraje:

Biuro w Warszawie odpowiedzialne jest za:

- wspieranie projektów wymiany szkolnej
- wspieranie indywidualnej wymiany uczniów
- wspieranie programów dokształcających dla nauczycieli

Biuro w Poczdamie odpowiedzialne jest za:

- wspieranie projektów pozaszkolnej wymiany młodzieży
- wspieranie praktyk zawodowych
- wspieranie programów dokształcających dla organizatorów wymian

Czasami trudno jest określić, czy dany projekt należy do wymiany szkolnej czy pozaszkolnej, na przykład wówczas, gdy jednym z partnerów projektu jest szkoła a drugim organizacja młodzieżowa. Stąd też PNWM przyjęła zasadę (zob. Wytyczne pkt C 0), że projekt uważa się za szkolny, jeżeli co najmniej jeden z podmiotów jest szkołą lub uczestnikami projektu jest młodzież szkolna i nauczyciele, pełniący w spotkaniu rolę opiekunów.

2. Wspieranie projektów wymiany

PNWM może wspierać projekty polsko-niemieckie, a także trójstronne, w których uczestniczy młodzież w wieku od 12 do 26 roku życia oraz osoby prowadzące program. Ważne przy tym jest, by młodzież nie tylko biernie korzystała z organizowanego dla niej programu, ale sama brała udział w jego planowaniu i miała wpływ na jego przebieg. O dofinansowanie mogą występować organizacje publiczne i pozarządowe, a także w ograniczonym zakresie osoby fizyczne, organizujące programy wymiany. Partnerzy z Polski i Niemiec – a w przypadku projektów trójstronnych także partnerzy z innego kraju – razem planują spotkanie i razem składają wspólny wniosek o dofinansowanie. Kryteria, metody oraz stawki ryczałtowe dofinansowania spotkań zdefiniowane są w Wytycznych wspierania PNWM (dokument uchwalany przez Radę).

PNWM może dofinansowywać:

- spotkania młodych Polaków i Niemców oraz spotkania z udziałem młodzieży z kraju trzeciego, które odbywają się na terenie Polski i Niemiec,
- praktyki zawodowe dla Polaków w Niemczech i Niemców w Polsce,
- imprezy dokształcające dla uczestników i organizatorów polsko-niemieckiej wymiany młodzieży,
- podróże do miejsc pamięci,
- publikacje, media itp. służące celom PNWM.

PNWM nie może dofinansowywać:

- studiów i projektów wymiany naukowej,
- projektów, służących celom komercyjnym lub głównie wypoczynkowi i turystyce,
- przedsięwzięć budowlanych,
- spotkań wielostronnych.

Tym, którzy nie mają partnera w drugim kraju, PNWM pomaga znaleźć odpowiednią organizację do współpracy. W tym celu, obok organizowanych każdego roku giełd kontaktów i programów informacyjnych, na stronach internetowych PNWM dostępna jest giełda projektów i partnerów *online*. Tutaj znaleźć można szkołę, organizację partnerską lub grupę zainteresowaną realizacją konkretnego przedsięwzięcia.

Dbając o jakość polsko-niemieckich spotkań młodzieży, PNWM wspiera i organizuje konferencje, seminaria i szkolenia tematyczne, warsztaty metodyczne, fora wymiany doświadczeń oraz kursy językowe dla profesjonalistów i praktyków wymiany. W tym zakresie prowadzi również działalność wydawniczą.

3. Tryb przyznawania dotacji

Dotacje PNWM przyznawane są wyłącznie w formie dofinansowania do projektów. W każdym projekcie uczestniczy z reguły podmiot polski i niemiecki, będący w zależności od miejsca realizacji projektu gospodarzem lub gościem. Obaj partnerzy są wspólnie odpowiedzialni za budżet projektu. Stąd, po zaplanowaniu wydatków na projekt, razem składają wspólny wniosek o dotację PNWM.

Formularz wniosku składa się z dwóch części: jedną wypełniają gospodarze, wnosząc o dotację do kosztów programu, drugą – goście, wnosząc o dotację do kosztów podróży.

PROJEKT	
gospodarze	goście
dotacja do kosztów programu*	dotacja do kosztów podróży dla uczestników z drugiego kraju*

* składowe dotacji do kosztów programu zostaną szczegółowo przedstawione w dalszej części wprowadzenia.

Całkowita dotacja PNWM przyznawana na realizację jednego projektu jest z reguły sumą dwóch dotacji – zawsze jednej w euro, drugiej w złotych – przyznawanych gospodarzom i gościom projektu.

W myśl tej zasady, przy projektach realizowanych w Niemczech:

- strona polska otrzymuje dotację do kosztów podróży w PLN,
- strona niemiecka otrzymuje dotację do kosztów programu dla obu grup w EUR*

i odwrotnie, w przypadku projektów realizowanych w Polsce:

- strona polska otrzymuje dotację do kosztów programu dla obu grup w PLN,
- strona niemiecka otrzymuje dotację do kosztów podróży w EUR*.

*Szczególne uregulowanie dla szkół niemieckich

Niemieckie kraje związkowe, w gestii których pozostaje szkolnictwo w Niemczech, nie przekazały PNWM kompetencji wspierania uczniów i nauczycieli niemieckich. W związku z tym, PNWM nie może przyznawać niemieckim uczestnikom wymiany szkolnej:

- dotacji do kosztów programu – dot. projektów w Niemczech
- dotacji do kosztów podróży – dot. projektów w Polsce.

4. Tryb opracowywania wniosków

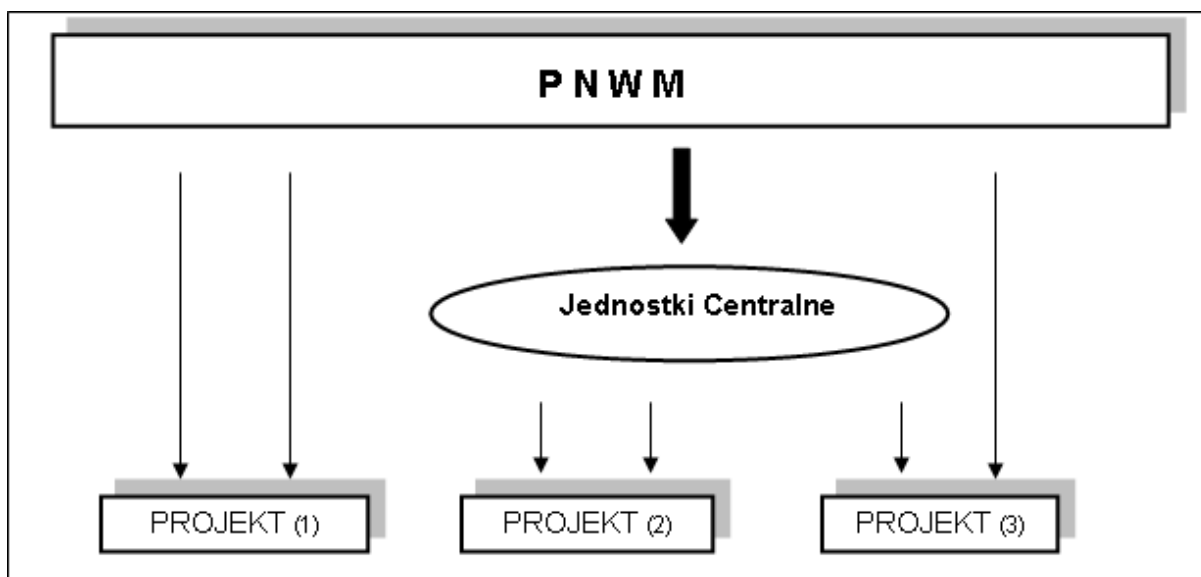
Istnieją trzy tryby opracowywania wniosków o dotację PNWM:

1. tryb pojedynczy – obaj wnioskodawcy nie należą do żadnej jednostki centralnej i ich wnioski opracowywane są bezpośrednio przez biuro PNWM,
2. tryb centralny – obaj wnioskodawcy przypisani są do swojej organizacji nadrzędnej, która posiada status jednostki centralnej PNWM i jest odpowiedzialna za opracowanie wniosków, składanych przez podległe jej podmioty,

Zgodnie z Wytycznymi wspierania (B i C 4.4.1) jednostki centralne to *organizacje nadrzędne lub uprawnione do reprezentacji wielu wnioskodawców indywidualnych oraz instytucje o strukturach regionalnych i podmioty o szczególnym znaczeniu*, które otrzymały od PNWM status jednostki centralnej.

Muszą one posiadać osobowość prawną lub być przyporządkowane jednej osobie prawnej.

3. tryb mieszany – jeden z wnioskodawców przypisany jest do jednostki centralnej (por. pkt 2), a drugi wnioskuje bezpośrednio w PNWM (por. pkt.1).

W wymianie pozaszkolnej przeważają projekty opracowywane przez jednostki centralne. Wynika to ze struktury organizacji młodzieżowych w obu krajach, gdzie mniejsze podmioty przyporządkowane są jednostkom nadrzędnym w ramach tej samej organizacji (np. organizacje harcerskie, Niemiecka Młodzież Sportowa (DSJ – Deutsche Sportjugend)) lub innym organizacjom dachowym o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym.

W wymianie szkolnej występuje mniej jednostek centralnych, stąd większość wniosków opracowywana jest w trybie pojedynczym. Jednostki centralne wymiany szkolnej mają najczęściej charakter regionalny (euroregiony, niektóre niemieckie kraje związkowe). Wyjątek stanowią szkoły katolickie, które w Polsce przynależą do jednostki centralnej

Stowarzyszenie Chrześcijańskich Dzieł Wychowania (SChDW), a w Niemczech do Wspólnoty Roboczej Katolicko-Socjalnych Dzieł Wychowania (AKSB – Arbeitsgemeinschaft katholisch-sozialer Bildungswerke).

Międzynarodowe Domy Spotkań Młodzieży posiadające status jednostki centralnej PNWM występują zasadniczo o dotację zarówno do projektów szkolnych jak i pozaszkolnych, które są realizowane w ich placówce.

5. Kryteria przyznawania dotacji PNWM

Kryteria merytoryczne:

1. Planowany projekt powinien posiadać charakter spotkania młodzieży oraz urzeczywistniać – poprzez realizację założeń pedagogicznych – ideę wymiany międzykulturowej. Uczestnikom należy stworzyć warunki oraz zachęcać ich do samodzielnego poznawania młodzieży z kraju sąsiada, do nawiązywania i podtrzymywania kontaktów.
2. Założenia projektu muszą odpowiadać celom PNWM i powinny gwarantować aktywny udział młodzieży w jego przygotowaniu, realizacji i podsumowaniu.
3. Projekt powinien być zaplanowany i zrealizowany wspólnie przez partnerów z Polski i Niemiec. Wyjątkowe uregulowania obejmują podróże do miejsc pamięci, wydawanie publikacji itp. – przedsięwzięcia realizowane bez udziału partnera.
4. Osoby odpowiedzialne za projekt powinny posiadać kwalifikacje do kierowania projektem międzykulturowym.

Kryteria formalne:

1. Spotkanie powinno obejmować co najmniej cztery, a maksymalnie 28 dni programu. Wyjątek stanowią spotkania w obszarze przygranicznym, które mogą trwać krócej niż cztery dni, a także praktyki i hospitacje, które mogą trwać do trzech miesięcy.
2. Wiek uczestników spotkania powinien mieścić się w przedziale od 12 do 26 roku życia. Dopuszczalny jest udział młodszych uczestników w projektach w obszarze przygranicznym i w innych uzasadnionych przypadkach.
3. Liczba opiekunów powinna pozostawać w odpowiedniej proporcji do liczby uczestników.
4. Liczba uczestników z obu krajów powinna być zrównoważona.
5. Wniosek o dotację powinien wpłynąć do biura PNWM nie później niż trzy miesiące przed rozpoczęciem projektu.

Wytyczne wspierania PNWM nie wprowadzają ograniczeń w zakresie liczby projektów, o których dofinansowanie w ciągu roku może wnioskować jedno partnerstwo polsko-niemieckie.

Ponadto PNWM – w odróżnieniu od wielu innych instytucji czy fundacji wspierających projekty – nie prowadzi postępowania konkursowego, ani nie odrzuca wniosków, które są błędnie lub niekompletnie wypełnione przez wnioskodawcę. W takich przypadkach

wnioskodawca proszony jest – często niejednokrotnie – o korektę lub uzupełnienie wniosku. W ten sposób PNWM wychodzi naprzeciw wnioskodawcom i ułatwia im dostęp do środków przeznaczonych na wspieranie projektów wymiany, a tym samym sprzyja powstawaniu i realizacji nowych inicjatyw w obrębie polsko-niemieckiej wymiany młodzieży.

6. Dofinansowanie wg stawek zryczałtowanych

Jest to najczęściej stosowana przez PNWM forma dofinansowania projektu. Maksymalną wysokość stawek zryczałtowanych w euro – dla wnioskodawców niemieckich i w złotych – dla wnioskodawców polskich, a także ich rodzaj, określają Wytyczne wspierania (punkty B 3.2.1 / C 3.1.2.1).

Należy w tym miejscu podkreślić, że dotacje PNWM nie pokrywają w całości kosztów projektu, stanowią jedynie jego częściowe dofinansowanie. Podmioty muszą w każdym przypadku pozyskiwać dodatkowe środki finansowania.

Gospodarze projektu mogą wnioskować o dotację do kosztów programu. Maksymalną wysokość dotacji wnioskodawca może obliczyć na podstawie poniższej tabeli, która określa poszczególne składowe dotacji do kosztów programu oraz maksymalną wysokość obowiązujących stawek zryczałtowanych:

Dotacje do kosztów programu (od 01.01.2007 r.)	maksymalna stawka ryczałtowa na osobodzień	
	PLN	EUR
zakwaterowanie u rodzin	40,-	12,-
zakwaterowanie w schronisku, internacie, pod namiotem, w hotelu	60,-	18,-
zakwaterowanie w placówce kształceniowej	100,-	30,-
pośrednik językowy	140,-	50,-
zakwaterowanie podczas programu specjalistycznego	110,-	36,-
odczyt podczas programu specjalistycznego	140,-	56,-
ryczałt dzienny dla referentów podczas programu specjalistycznego	700,-	280,-

II. PNWM w liczbach i wykresach

Dane wykorzystane w niniejszej edycji „Danych i faktów” pochodzą w większości z oprogramowania SOWA, które od 2008 r. służy PNWM do opracowywania wniosków o dofinansowanie. Przedstawione dane pochodzą z dnia 6 listopada 2012 r.

Niektóre liczby odnoszące się do projektów z lat 2008 i 2009 lekko odbiegają od danych prezentowanych w poprzednich edycjach „Danych i faktów”. Powodem takiego stanu rzeczy jest fakt, że dane do poprzednich edycji były odczytywane z wcześniejszych wersji oprogramowania SOWA, przez co nie były kompletne. W niniejszym wydaniu odpowiednio skorygowano wszystkie te rozbieżności.

Wszystkie dane za rok 2007 pochodzą z używanego wcześniej oprogramowania TRÄGER i zostały przejęte z poprzednich edycji „Danych i faktów”.

1. Projekty w liczbach

a. Projekty zrealizowane w 2011 r.

Projekty zrealizowane w 2011 r. / durchgeführte Projekte 2011			
	w Polsce / in Polen	w Niemczech / in Deutschland	łącznie / gesamt
pozaszkolna wymiana młodzieży / außerschulischer Jugendaustausch	622	730	1 352
wymiana szkolna / schulischer Austausch	991	800	1 791
łącznie / gesamt	1 613	1 530	3 143

Powyższa tabela obejmuje wszystkie wnioski o dofinansowanie w 2011 r., które wpłynęły do PNWM, zostały opracowane i zarejestrowane w bazie danych.

Łącznie były to 3 143 projekty. Zważywszy, że jeden projekt trwa przeciętnie niemal 7 dni, w 2011 r. co dzień odbywało się równocześnie średnio ponad 60 spotkań polsko-niemieckich.

Porównanie z rokiem 2010 / Vergleich mit dem Jahr 2010						
	w Polsce / in Polen		w Niemczech / in Deutschland		łącznie / gesamt	
pozaszkolna wymiana młodzieży / außerschulischer Jugendaustausch	620	0,32%	751	-2,80%	1 371	-1,39%
wymiana szkolna / schulischer Austausch	864	14,70%	765	4,58%	1 629	9,94%
łącznie / gesamt	1 484	8,69%	1 516	0,92%	3 000	4,77%

Powyższa tabela przedstawia zmianę procentową liczby wniosków w porównaniu z rokiem poprzednim 2010. Odpowiada ona zamieszczonej wcześniej tabeli projektów zrealizowanych.

Łączna liczba wniosków wzrosła w 2011 r. o niemal 5% w stosunku do roku poprzedniego. Podczas gdy w obszarze wymiany pozaszkolnej odnotowano minimalny spadek (o ok. 1%), w obszarze wymiany szkolnej nastąpił wyraźny wzrost wynoszący niemal 10%.

Wyższe wartości wymiany szkolnej – a szczególnie szkolnych projektów realizowanych w Polsce – można przynajmniej częściowo wyjaśnić przeprowadzeniem po raz pierwszy projektu „dzien.de | der-tag.pl” (zob. Rozdział II.1.c).

b. Projekty zarejestrowane w 2011 r.

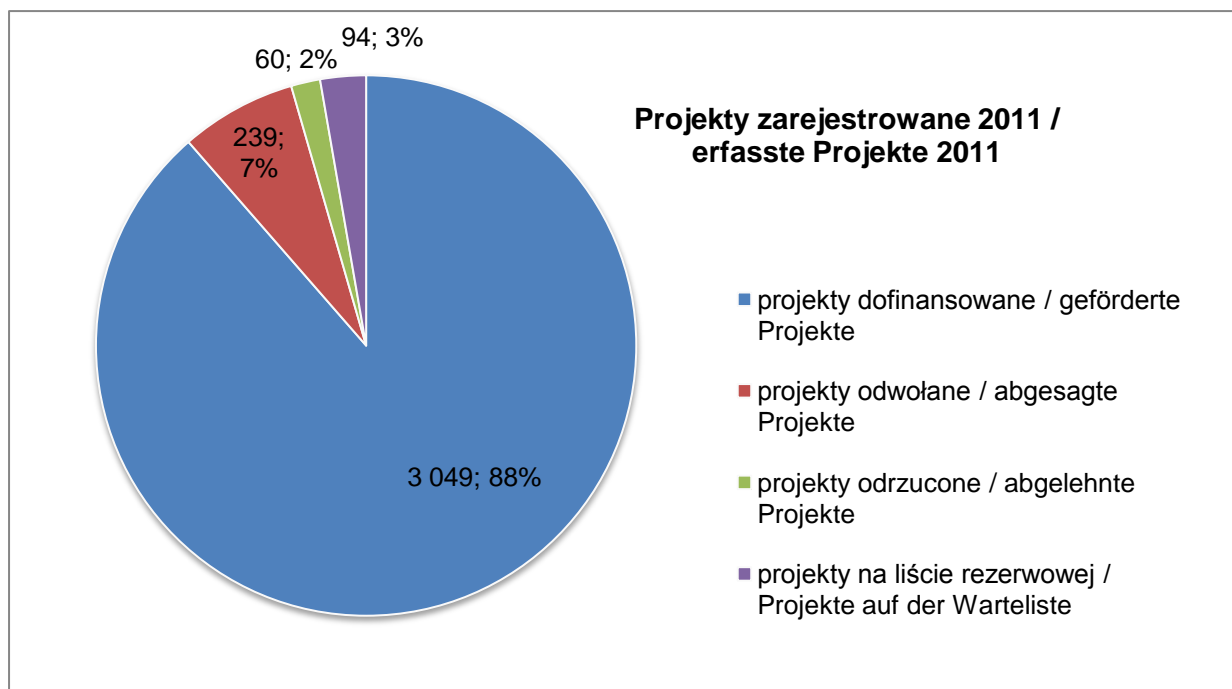
Projekty zarejestrowane 2011 / erfasste Projekte 2011	3 442	100,00%
projekty dofinansowane / geförderte Projekte	3 049	88,58%
projekty odwołane / abgesagte Projekte	239	6,94%
projekty odrzucone / abgelehnte Projekte	60	1,74%
projekty na liście rezerwowej / Projekte auf der Warteliste	94	2,73%

Większość (niemal 90%) projektów zgłoszonych w PNWM na rok 2011 odbyła się i otrzymała dotację PNWM.

Podmioty odwołały i prawdopodobnie nie zrealizowały około siedmiu procent zarejestrowanych projektów. PNWM nie zawsze zna szczegółowe powody odwołania projektu. Jednak najczęściej jest to brak pieniędzy oraz trudności z zebraniem grup uczestników.

94 projekty (niemal 3% wszystkich zarejestrowanych) znajdowały się na koniec 2011 r. nadal na liście rezerwowej. PNWM nie mogła im przyznać dotacji, jednak zostały one zrealizowane mimo braku wsparcia finansowego ze strony PNWM.

Tylko bardzo niewielka część zarejestrowanych wniosków (mniej niż 2%) została odrzucona przez PNWM ze względów formalnych, gdyż wnioski te nie spełniały kryteriów określonych w Wytocznych wspierania PNWM.

c. Projekt „dzien.de | der-tag.pl“

W 2011 r. PNWM po raz pierwszy przeprowadziła projekt „dzien.de | der-tag.pl“. Obowiązuje w nim taka zasada, że podmioty w Niemczech realizują „Dzień polski”, a podmioty w Polsce „Dzień niemiecki”. Dni te mogą przybierać najróżniejsze formy organizacyjne.

Poprzez akcję „dzien.de | der-tag.pl” PNWM chce dać polskiej i niemieckiej młodzieży sposobność poszerzenia wiedzy o kraju sąsiada a przy tej okazji zwrócić równocześnie jej uwagę na możliwość przeprowadzenia wymiany młodzieży.

W roku 2011 PNWM wspierała małe projekty w ramach programu „4 x 3 prosta sprawa!” w trybie ryczałtowym. Z tego powodu nie rejestrowano liczby uczestników poszczególnych projektów.

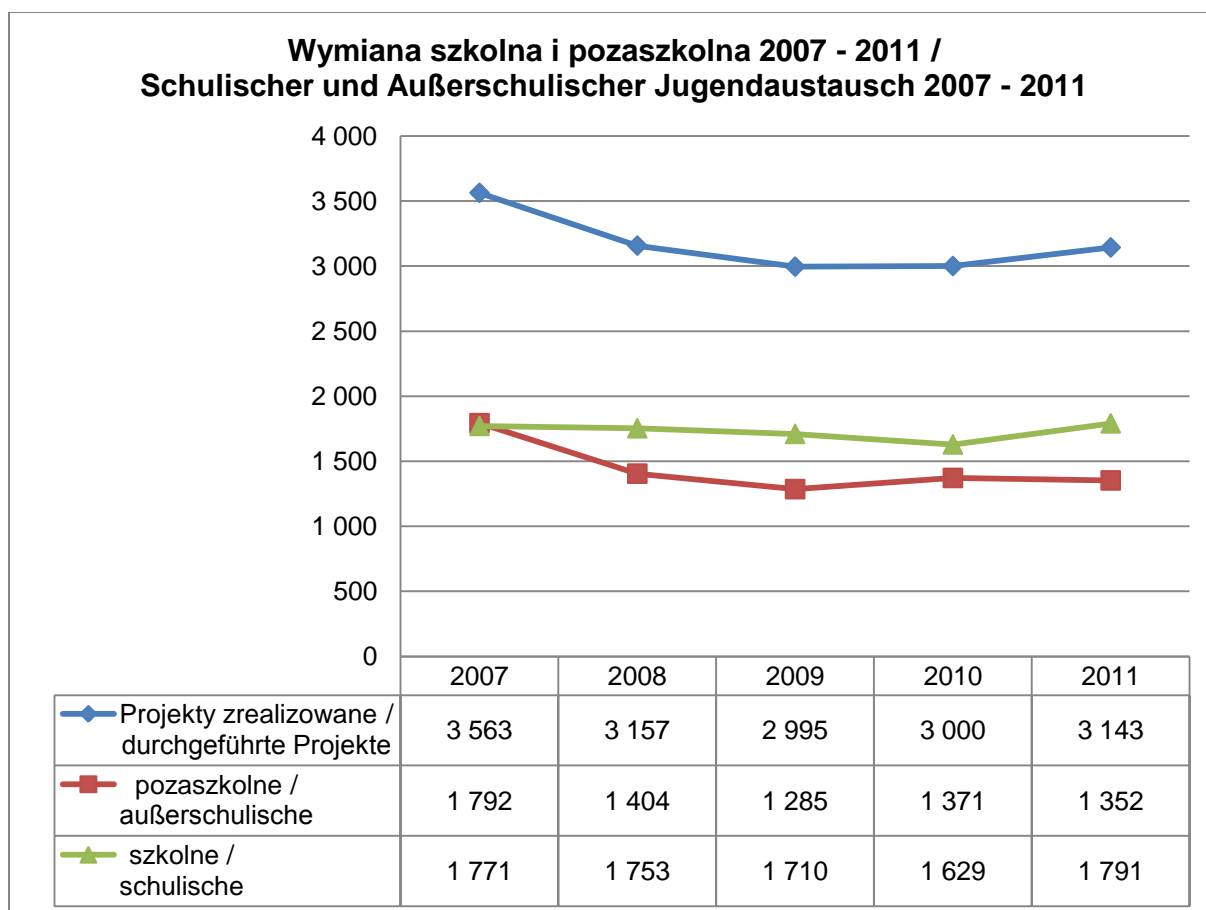
	wymiana pozaszkolna / Außerschulicher Austausch		wymiana szkolna / schulischer Austausch		łącznie / gesamt
	w Polsce / in Polen	w Niemczech / in Deutschland	w Polsce / in Polen	w Niemczech / in Deutschland	
projekty "der-tag.pl" / Projekte "dzien.del"	42	12	153	14	221
projekty ogółem / Projekte gesamt	622	730	991	800	3143
udział procentowy / Anteil in Prozent	6,75%	1,64%	15,44%	1,75%	7,03%

Akcja „dzien.de | der-tag.pl” spotkała się z nierównomiernym oddźwiękiem. Podczas gdy w Niemczech odbyło się tylko 26 projektów, w Polsce było ich niemal 200, z czego ponad trzy czwarte w obszarze wymiany szkolnej.

Być może dysproporcja ta wynika z faktu, że w polskich szkołach wielokrotnie częściej wykłada się język niemiecki, niż w Niemczech polski. Z tego powodu zorganizowanie „Dnia niemieckiego” jest atrakcyjniejsze i nawiązuje zazwyczaj do treści zajęć szkolnych. Ponadto polska minister edukacji wsparła „dzien.de | der-tag.pl”, wysyłając do wszystkich polskich szkół apel o uczestnictwo w tej akcji.

W konsekwencji projekty akcji „dzien.de | der-tag.pl” jedynie w znikomym stopniu zaważyły na łącznej liczbie projektów realizowanych w Niemczech, podczas gdy w Polsce stanowiły one znaczącą część wszystkich projektów. Łącznie około siedmiu procent projektów, które w 2011 r. zostały dofinansowane przez PNWM, zorganizowano w ramach akcji „dzien.de | der-tag.pl”.

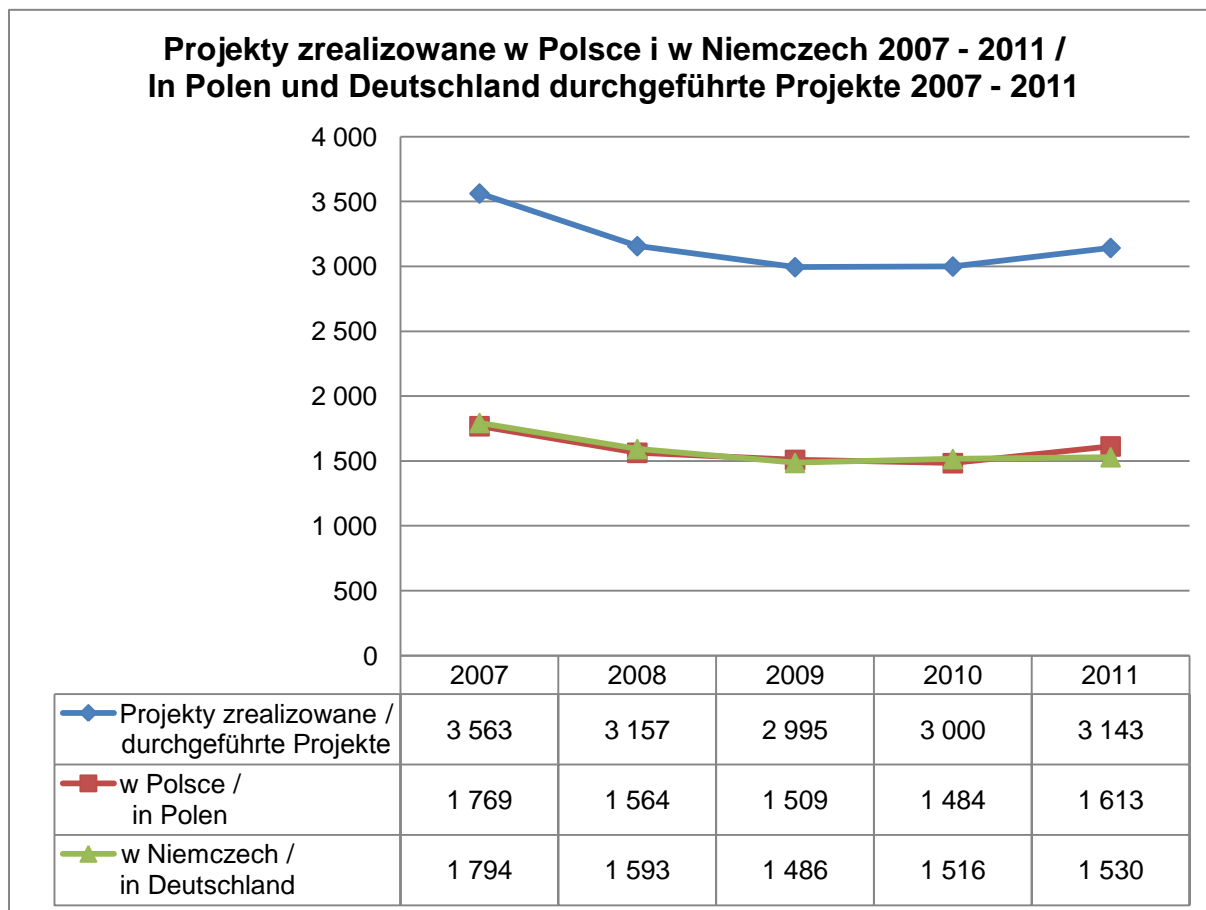
d. Szkolna i pozaszkolna wymiana młodzieży w latach 2007–2011

Po wyraźnym spadku w latach 2005–2008 liczba projektów pozaszkolnych ustabilizowała się. Mimo to w roku 2011 ponownie zwiększył się dystans pomiędzy liczbą projektów szkolnych i pozaszkolnych, chociaż rok wcześniej zbliżyły się one do siebie. Powodem takiego stanu rzeczy jest głównie fakt, że projekt „dzien.de | der-tag.pl” (zob. Rozdział II.1.c) cieszył się większym powodzeniem wśród podmiotów szkolnych niż pozaszkolnych.

e. Projekty zrealizowane w Polsce i w Niemczech w latach 2007–2011

Po pięciu latach, w których liczba projektów w Polsce i Niemczech była niemal zrównoważona, w 2011 r. po raz pierwszy w historii PNWM zarejestrowano więcej projektów w Polsce niż w Niemczech. Jest to konsekwencja projektu „dzien.de | der-tag.pl” (zob. Rozdział II.1.c).

2. Uczestnicy w liczbach

a. Uczestnicy projektów w 2011 r.

Uczestnicy projektów wymiany 2011 / Teilnehmende an Austauschprojekten 2011			
	w Polsce / in Polen	w Niemczech / in Deutschland	łącznie / gesamt
pozaszkolna wymiana młodzieży / außerschulischer Jugendaustausch	20 970	24 114	45 084
wymiana szkolna / schulischer Austausch	34 338	29 949	64 287
łącznie / gesamt	55 308	54 063	109 371

Powyższa tabela obejmuje wszystkich zgłoszonych do PNWM uczestników projektów zrealizowanych w roku 2011.

Porównanie z rokiem 2010 / Vergleich mit dem Jahr 2010						
	w Polsce / in Polen		w Niemczech / in Deutschland		łącznie / gesamt	
pozaszkolna wymiana młodzieży / außerschulischer Jugendaustausch	21 057	-0,41%	25 246	-4,48%	46 303	-2,63%
wymiana szkolna / schulischer Austausch	33 758	1,72%	29 495	1,54%	63 253	1,63%
łącznie / gesamt	54 815	0,90%	54 741	-1,24%	109 556	-0,17%

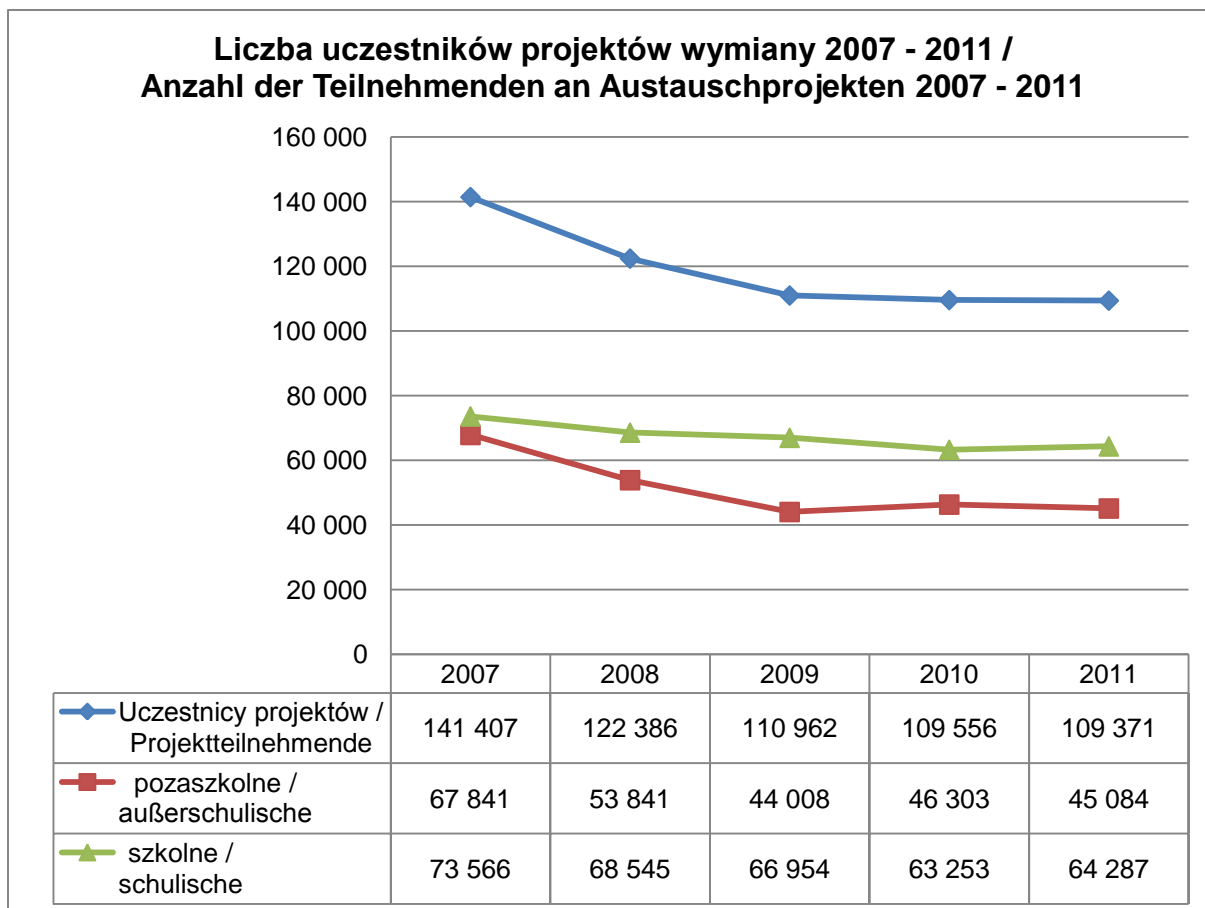
Powyższa tabela przedstawia zmianę procentową liczby uczestników w porównaniu z rokiem poprzednim 2010. Odpowiada ona zamieszczonej wcześniej tabeli uczestników.

Wyraźny wzrost liczby projektów w obszarze wymiany szkolnej jedynie w bardzo ograniczonym stopniu znajduje swoje odzwierciedlenie w liczbie uczestników. Został on zniwelowany przez spadek liczby uczestników w obszarze pozaszkolnym, a w konsekwencji łączna liczba uczestników w 2011 r. pozostała na niemal niezmiennym poziomie w stosunku do roku poprzedniego.

Powodem takiego stanu rzeczy jest przeprowadzenie po raz pierwszy projektu „dzien.de | der-tag.pl” (zob. Rozdział II.1.c). W przypadku większości projektów realizowanych w ramach tej akcji nie rejestrowano liczby uczestników, gdyż przyznawane dofinansowanie miało charakter zryczałtowany w ramach małych projektów „4 x 3 prosta sprawa”, a nie według osobodni.

b. Uczestnicy szkolnej i pozaszkolnej wymiany młodzieży w latach 2007–2011

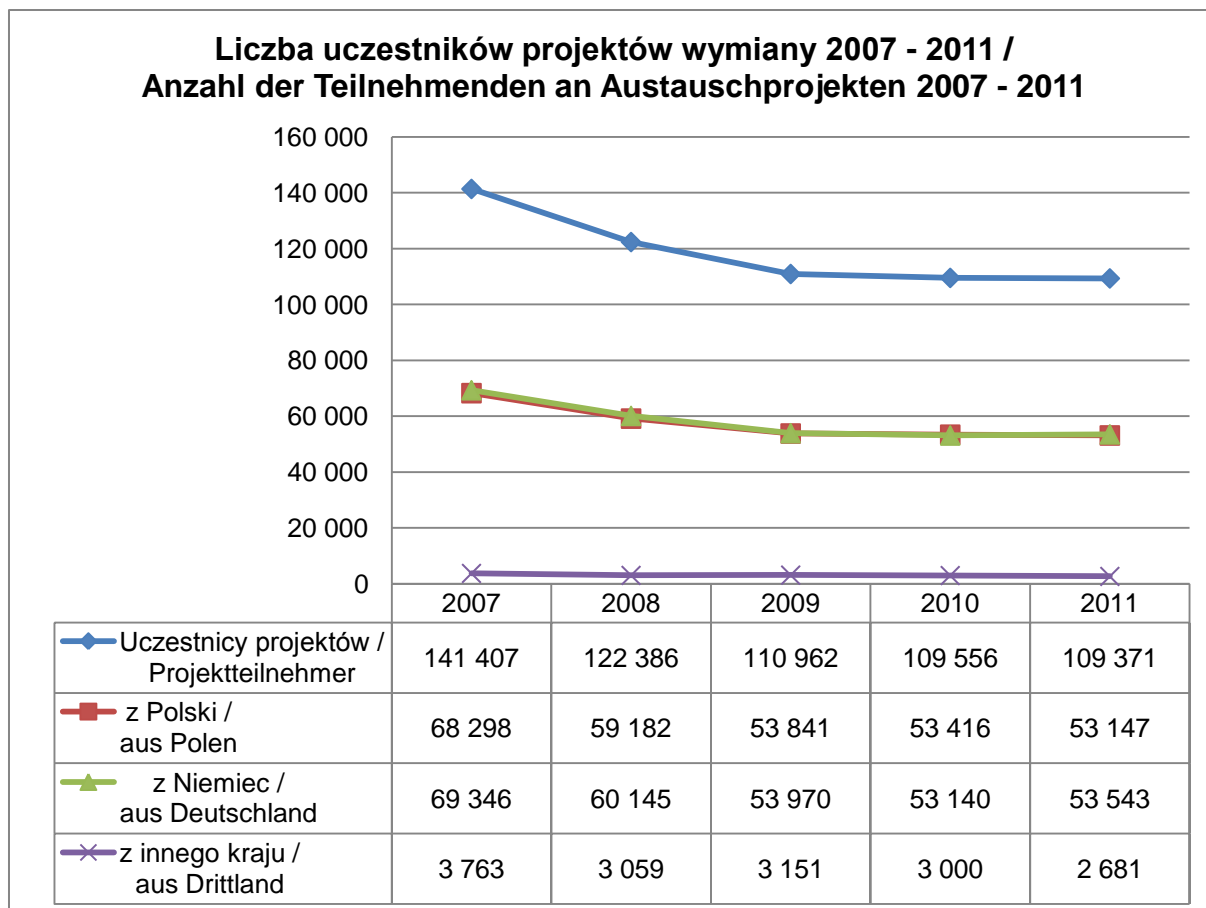
Liczba uczestników polsko-niemieckich spotkań młodzieży, podobnie jak liczba projektów, pozostaje na stabilnym poziomie od 2009 r. Łącznie we wspieranych przez PNWM projektach wymiany bierze każdego roku udział niemal 110 000 młodych ludzi.

c. Uczestnicy z Polski i Niemiec w latach 2007–2011

Chociaż PNWM nie narzuca podmiotom, że liczba uczestników jednego projektu z Polski i Niemiec musi być dokładnie taka sama, od czasu powołania PNWM łączna liczba uczestników z obu krajów zmienia się w identyczny sposób.

Liczba uczestników z krajów trzecich w 2011 r. ponownie wyraźnie spadła. Odpowiada to obserwowanemu trendowi, że do PNWM wpływa mniej wniosków o dofinansowanie projektów trójstronnych (zob. Rozdział II.1.9).

3. Dni projektowe

a. Osobodni w 2011 r.

Osobodni 2011 / Teilnehmertage 2011			
	w Polsce / in Polen	w Niemczech / in Deutschland	łącznie / gesamt
pozaszkolna wymiana młodzieży / außerschulischer Jugendaustausch	143 383	172 739	316 122
wymiana szkolna / schulischer Austausch	215 524	200 418	415 942
łącznie / gesamt	358 907	373 157	732 064

Liczba osobodni jest iloczynem liczby uczestników i liczby dni danego projektu. Wynik tego działania – w odróżnieniu do przedstawienia oddzielnie liczby projektów i uczestników – daje dokładniejszy obraz liczby opracowywanych wniosków.

Dotacje do kosztów programu, czyli największa część budżetu wspierania PNWM, obliczane są również przez pomnożenie liczby osobodni i właściwej stawki zryczałtowanej.

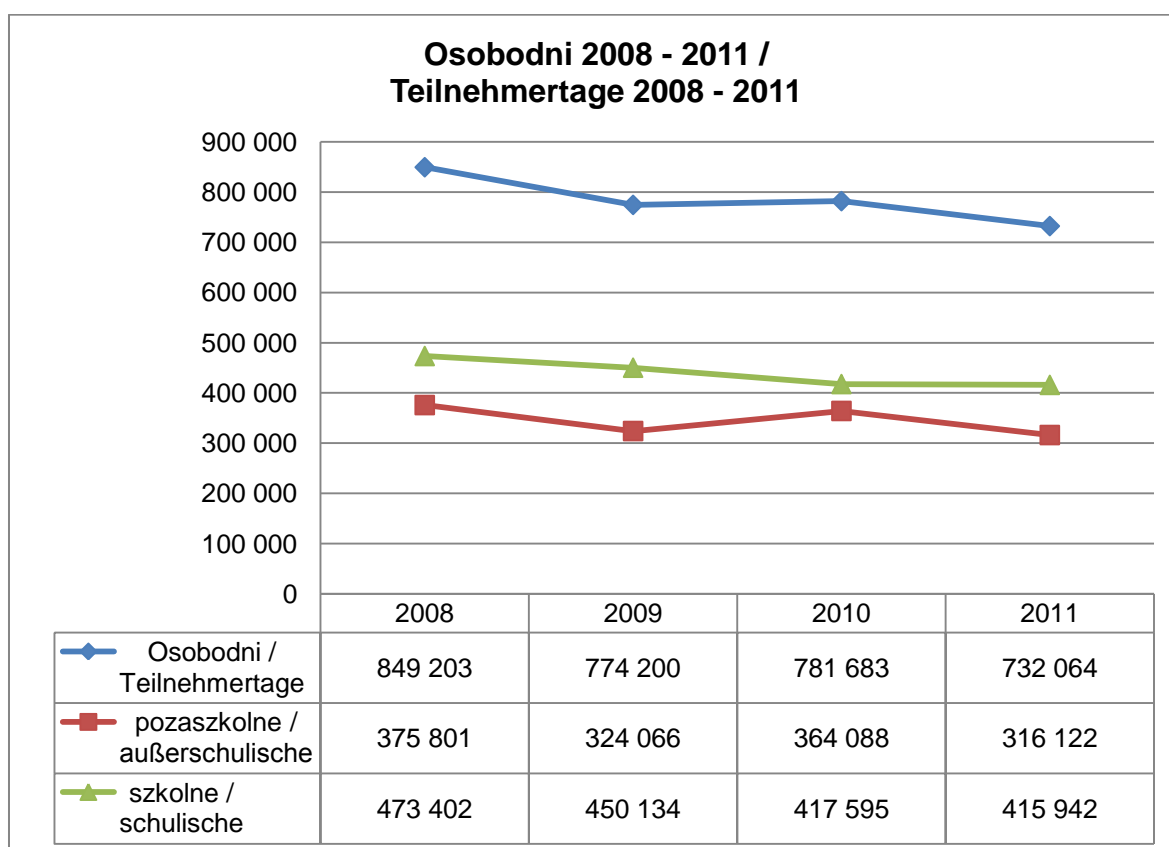
Liczby te pokazują, że co dzień w Polsce i w Niemczech średnio około 2 000 młodych ludzi uczestniczyło w spotkaniu dofinansowywanym przez PNWM.

Porównanie z rokiem 2010 / Vergleich mit dem Jahr 2010						
	w Polsce / in Polen		w Niemczech / in Deutschland		łącznie / gesamt	
pozaszkolna wymiana młodzieży / außerschulischer Jugendaustausch	152 872	-6,21%	211 216	-18,22%	364 088	-13,17%
wymiana szkolna / schulischer Austausch	213 237	1,07%	204 358	-1,93%	417 595	-0,40%
łącznie / gesamt	366 109	-1,97%	415 574	-10,21%	781 683	-6,35%

Podczas gdy w obszarze wymiany szkolnej w 2011 r. liczba osobodni – podobnie jak liczba uczestników – pozostała na niezmiennym poziomie, w obszarze spotkań pozaszkolnych spadła ona znacznie bardziej niż liczba uczestników. Znamienny jest fakt, że w obszarze wymiany pozaszkolnej wycofano szczególnie wiele wniosków o dofinansowanie projektów z dużą liczbą uczestników (cztery z sześciu największych wniosków) lub też projekty były realizowane ze znacznie mniejszą liczbą uczestników niż we wniosku. Jak to zostanie przedstawione w Rozdziale 6 prezentującym czas trwania projektów, spadek dotyczy niemal wyłącznie projektów trwających ponadprzeciętnie długo. Było to uzasadnione przede wszystkim brakiem finansowania i dużym ryzykiem finansowym w przypadku długich projektów. Szczególnym przypadkiem jest ponadproporcjonalny spadek liczby uczestników z krajów trzecich (zob. Rozdział 9).

b. Osobodni w szkolnej i pozaszkolnej wymianie młodzieży w latach 2008–2011

Zmiana liczby osobodni przebiegała w ostatnich latach na ogół bardzo podobnie do zmian liczby uczestników.

4. Projekty w Polsce w 2011 r.

a. Liczba projektów i uczestników w Polsce

Województwo / Woivodschaft	Projekty / Projekte				Uczestnicy / Teilnehmende	
	pozaszkolne / außerschulisch	szkolne / schulisch	łącznie / gesamt	w por. z 2010 / im vgl. zu 2010	liczba / Anzahl	w por. z 2010 / im vgl. zu 2010
dolnośląskie	101	147	248	0,4%	8 419	-11,2%
kujawsko-pomorskie	15	30	45	28,6%	1 285	12,8%
lubelskie	25	37	62	-6,1%	2 043	-2,3%
lubuskie	64	69	133	7,3%	5 190	6,0%
łódzkie	12	18	30	7,1%	1 036	-4,9%
mazowieckie	22	65	87	27,9%	4 188	58,2%
małopolskie	116	121	237	-2,1%	7 403	-8,9%
opolskie	16	44	60	7,1%	2 374	3,3%
podkarpackie	7	30	37	37,0%	1 092	-0,1%
podlaskie	3	12	15	36,4%	394	27,1%
pomorskie	35	57	92	-2,1%	3 282	-6,7%
śląskie	21	89	110	26,4%	3 205	-2,2%
świętokrzyskie	6	14	20	81,8%	616	83,3%
warmińsko-mazurskie	29	53	82	-19,6%	2 755	-21,6%
wielkopolskie	61	98	159	1,9%	5 532	-0,4%
zachodniopomorskie	89	107	196	50,8%	6 494	19,4%
łącznie / gesamt	622	991	1 613	8,7%	55 308	0,9%

W powyższej tabeli dofinansowane przez PNWM w 2011 r. projekty w Polsce oraz ich uczestników przedstawiono w rozbiciu na poszczególne województwa i porównano z liczbami z roku poprzedniego.

W 2011 r. najwięcej projektów zrealizowano w województwach przygranicznych – dolnośląskim i zachodniopomorskim, a także w małopolskim. Wyższa liczba projektów w dolnośląskim ma kilka przyczyn. W Krzyżowej koło Świdnicy znajduje się Międzynarodowy Dom Spotkań Młodzieży, w którym co roku odbywa się około 60 polsko-niemieckich spotkań młodzieży. Ponadto dolnośląskie jest najludniejszym z województw przygranicznych. Przykładowo w samym Wrocławiu były w 2011 r. aż 42 aktywne podmioty.

W województwie zachodniopomorskim, jednostce centralnej PNWM Euroregionowi Pomerania w Szczecinie, udało się pozyskać ponad 50 podmiotów do udziału w projekcie „dzien.de | der-tag.pl” (zob. Rozdział II.1.c). Ponadto Zachodniopomorskie, podobnie jak Dolnośląskie, leży w regionie przygranicznym, co sprzyja współpracy szkół i organizacji międzynarodowych. Również w przypadku Małopolski atrakcyjne położenie województwa ma wpływ na dużą liczbę projektów. Wiele niemieckich szkół i organizacji chętnie nawiązuje współpracę ze szkołami i organizacjami z Krakowa. Co więcej, w Małopolskim znajduje się miejsce pamięci i muzeum Auschwitz-Birkenau, jak również Międzynarodowy Dom Spotkań Młodzieży, gdzie odbywa się dużo projektów polsko-niemieckich i dokąd udaje się wiele grup młodzieży niemieckiej podróżującej do miejsc pamięci, co również jest dofinansowywane przez PNWM.

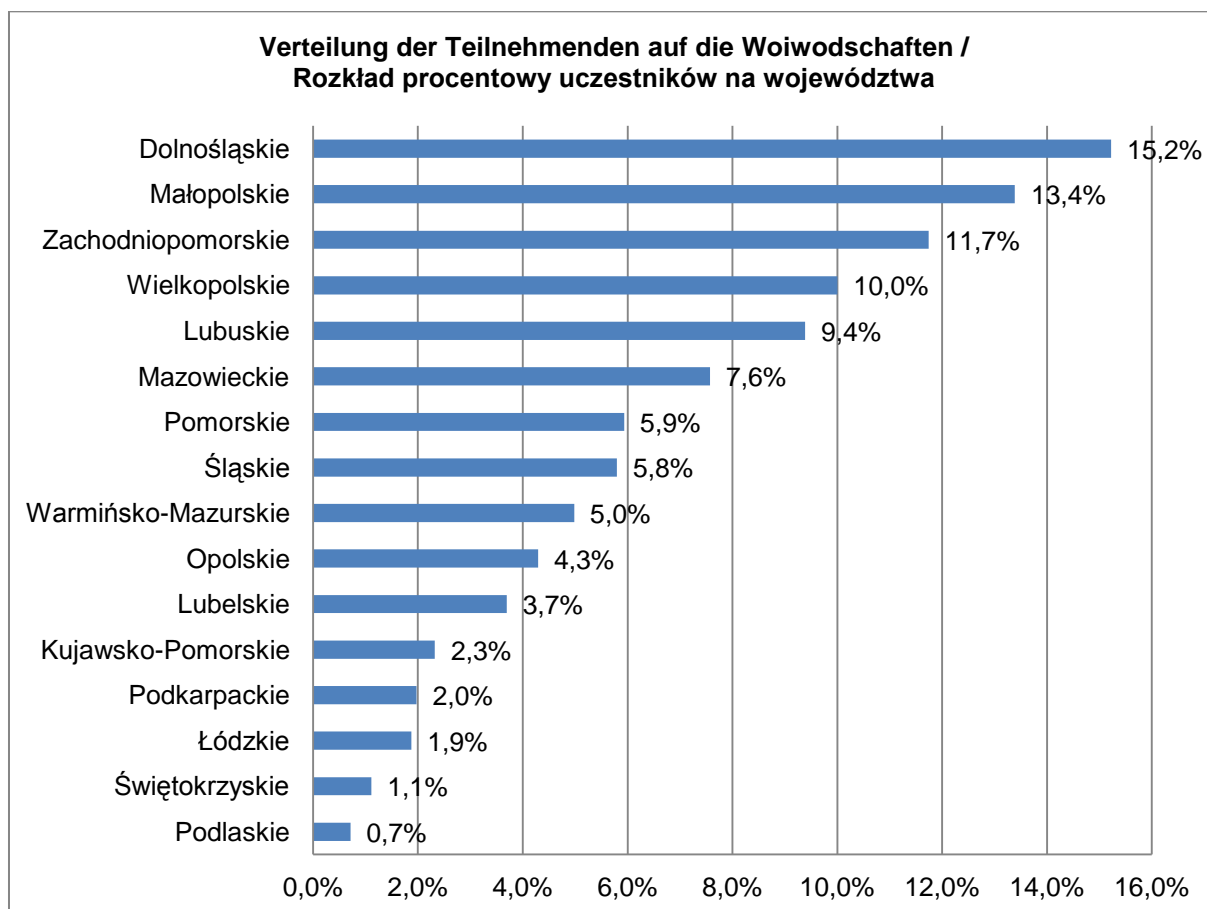
Najmniej spotkań, podobnie jak w latach ubiegłych, miało miejsce w województwach Polski wschodniej i centralnej: podlaskim, świętokrzyskim, łódzkim i podkarpackim.

W 2011 r. zauważalny jest wzrost liczby projektów w województwach: mazowieckim, zachodniopomorskim oraz – wprawdzie na bardzo niskim poziomie – świętokrzyskim, podkarpackim, podlaskim i kujawsko-pomorskim.

Te cztery ostatnie województwa plasowały się dotychczas – i nadal się plasują – na końcu listy województw uporządkowanej według liczby projektów wspieranych przez PNWM. Z tego powodu w ostatnich latach PNWM przeprowadziła w tych regionach cały szereg imprez informacyjnych, warsztatów metodycznych „Pierwsze kroki” oraz giełd kontaktów. Teraz widoczne są pierwsze rezultaty tych wysiłków.

Silny wzrost liczby projektów w Zachodniopomorskim wynika z ponadprzeciętnego zaangażowania podmiotów z tego województwa w projekt „dzien.de | der-tag.pl” (zob. Rozdział II.1.c), lecz nie znajduje on swojego odzwierciedlenia w równie silnym wzroście liczby uczestników, których liczba nie została ujęta w statystykach.

Znaczący spadek liczby projektów i uczestników odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim. Powodem takiego stanu rzeczy było wstrzymanie przez PNWM dotacji dla jej byłej jednostki centralnej Fundacji Camp Rodowo, która dawniej organizowała rocznie około 30 projektów.

b. Stosunek liczby uczestników do całkowitej liczby młodzieży

Województwo / Woiwodschaft	Uczestnicy z Polski / Teilnehmende aus Polen	Młodzież w wieku 12-26 / Jugendliche im Alter von 12-26	%
dolnośląskie	4 219	539 614	0,78%
kujawsko-pomorskie	620	419 680	0,15%
lubelskie	986	445 155	0,22%
lubuskie	2 718	200 632	1,35%
łódzkie	558	461 116	0,12%
mazowieckie	2 112	972 864	0,22%
małopolskie	2 395	689 051	0,35%
opolskie	1 225	196 527	0,62%
podkarpackie	590	456 688	0,13%
podlaskie	250	249 198	0,10%
pomorskie	1 704	455 619	0,37%
śląskie	1 610	849 867	0,19%
świętokrzyskie	328	249 971	0,13%
warmińsko-mazurskie	1 481	327 399	0,45%
wielkopolskie	2 876	660 064	0,44%
zachodniopomorskie	3 588	330 432	1,09%
łącznie / gesamt	27 260	7 503 877	0,36%

Źródło: <http://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/tables.aspx>

Dane z dn. 13.11.2012

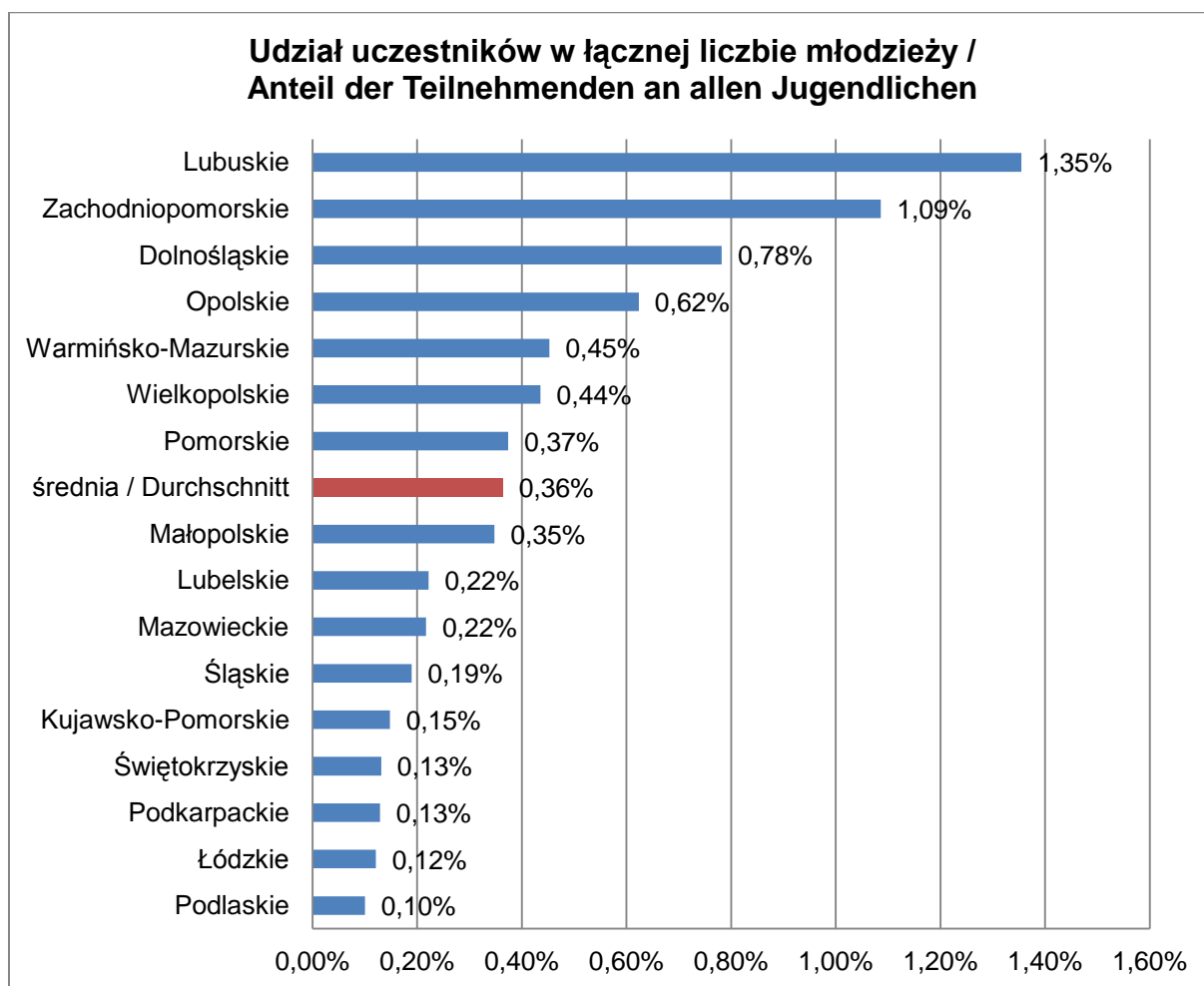
Powyższa tabela prezentuje liczbę polskich uczestników projektów wspieranych przez PNWM w poszczególnych województwach w stosunku do całkowitej liczby młodzieży w wieku od 12 do 26 lat zamieszkującej dane województwo (beneficjenci dotacji PNWM).

Wartość w ostatniej kolumnie informuje, jaki procent młodzieży z danego województwa w wieku spełniającym kryteria dofinansowania wziął udział we wspieranych przez PNWM projektach w Polsce.

Trzeba tutaj jednakże uwzględnić, że uczestnicy z danego województwa, którzy brali udział w projektach w Niemczech, nie zostali ujęci w tej tabeli. Zatem faktyczny udział procentowy młodzieży uczestniczącej w projektach wspieranych przez PNWM jest zawsze około dwukrotnie wyższy.

W 2011 roku w polsko-niemieckich spotkaniach w Polsce uczestniczyło 0,36% młodzieży w wieku od 12 do 26 lat.

Województwa leżące w obszarze przygranicznym – lubuskie, zachodniopomorskie i dolnośląskie – wykazywały najwyższy udział procentowy uczestników w projektach wspieranych przez PNWM. Na przykład w Lubuskim odsetek młodzieży w wieku od 12 do 26 uczestniczącej w projektach wspieranych przez PNWM (1,35%) czterokrotnie przewyższa średnią krajową.

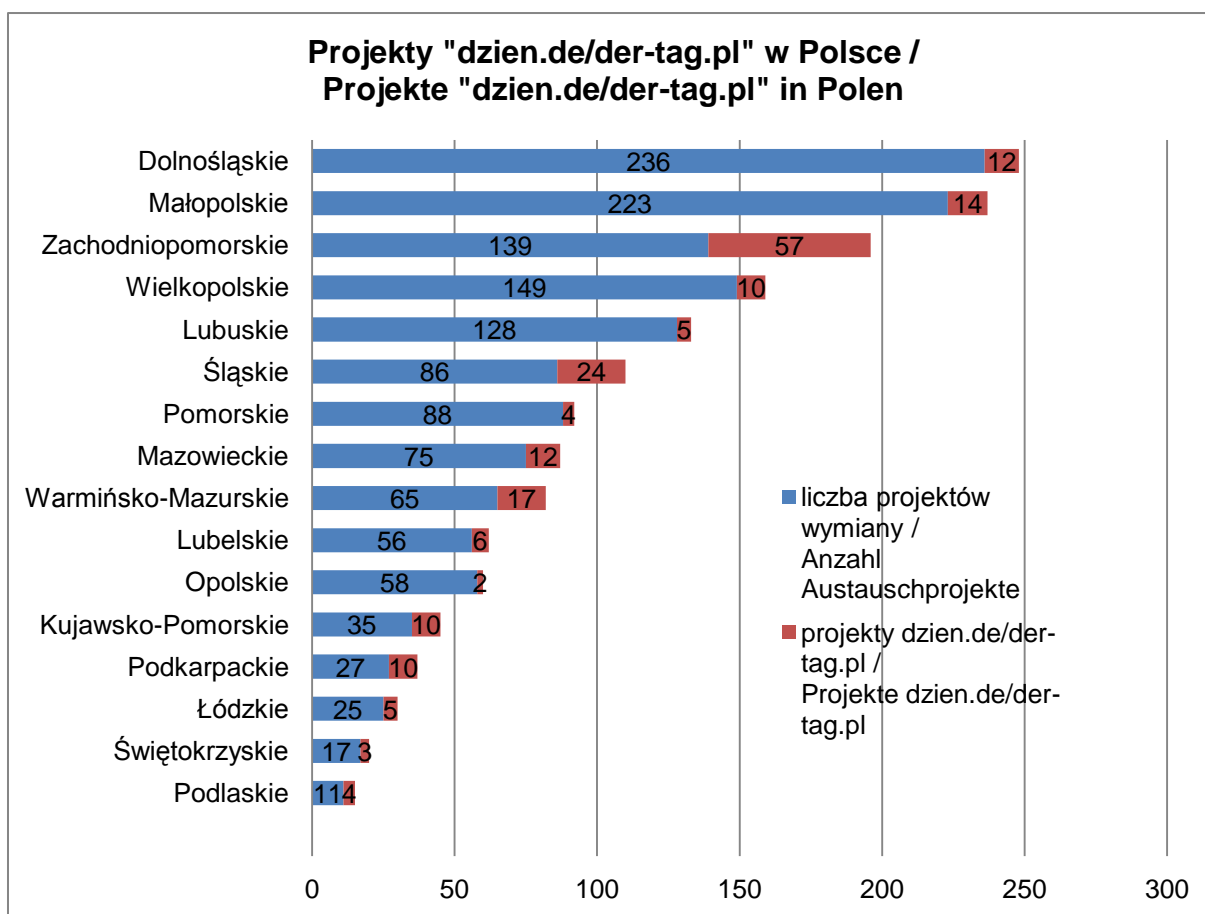
c. Projekty w ramach akcji „dzien.de | der-tag.pl“ w Polsce

Województwo / Woiwodschaft	Projekty dzien.de der-tag.pl / Projekte dzien.de der-tag.pl		liczba projektów ogółem / Projekt- anzahl gesamt	%
	liczba / Anzahl	%		
dolnośląskie	12	6,15%	248	4,84%
kujawsko-pomorskie	10	5,13%	45	22,22%
lubelskie	6	3,08%	62	9,68%
lubuskie	5	2,56%	133	3,76%
łódzkie	5	2,56%	30	16,67%
mazowieckie	12	6,15%	87	13,79%
małopolskie	14	7,18%	237	5,91%
opolskie	2	1,03%	60	3,33%
podkarpackie	10	5,13%	37	27,03%
podlaskie	4	2,05%	15	26,67%
pomorskie	4	2,05%	92	4,35%
śląskie	24	12,31%	110	21,82%
świętokrzyskie	3	1,54%	20	15,00%
warmińsko-mazurskie	17	8,72%	82	20,73%
wielkopolskie	10	5,13%	159	6,29%
zachodniopomorskie	57	29,23%	196	29,08%
łącznie / gesamt	195	100,00%	1 613	12,09%

Powyższa tabela prezentuje projekty przeprowadzone w Polsce w ramach akcji „dzien.de | der-tag.pl“ w rozbiciu na poszczególne województwa. Wartość procentowa w trzeciej kolumnie mówi o tym, jaki odsetek wszystkich projektów „dzien.de | der-tag.pl“ zrealizowanych w roku 2011 odbył się w danym województwie. Wartość ta została zestawiona z całkowitą liczbą projektów w danym województwie, które otrzymały dotację PNWM. Wartość procentowa w piątej kolumnie mówi o tym, jaki odsetek wszystkich projektów zrealizowanych w danym województwie stanowiły projekty „dzien.de | der-tag.pl“.

Najwięcej projektów w ramach akcji „dzien.de | der-tag.pl“ odbyło się w województwach zachodniopomorskim, gdzie jednostka centralna PNWM, Euroregion Pomerania, zdołała pozyskać do udziału w tej akcji dużą grupę podmiotów, oraz w śląskim, województwie najludniejszym o bogatej historii polsko-niemieckiej.

Wyższy udział procentowy projektów „dzien.de | der-tag.pl“ w łącznej liczbie projektów odnotowano również w województwach podlaskim, podkarpackim i kujawsko-pomorskim, w których łączna liczba projektów wspieranych przez PNWM jest bardzo niewielka.

5. Projekty w Niemczech w 2011 r.

a. Liczba projektów i uczestników w Niemczech

Kraj związkowy / Bundesland	projekty / Projekte*				uczestnicy / Teilnehmende	
	pozaszk. / außerschul.	szkolne / schulisch	łącznie / gesamt	w por. z 2010 / im Vgl. zu 2010	liczba / Anzahl	w por. z 2010 / im Vgl. zu 2010
Baden-Württemberg	16	71	87	-26,3%	3 443	-27,7%
Bayern	31	63	94	0,0%	3 174	-14,5%
Berlin	71	22	93	9,4%	2 631	8,2%
Brandenburg	163	69	232	-8,7%	8 580	-4,3%
Bremen	1	3	4	-33,3%	210	0,5%
Hamburg	1	3	4	-50,0%	139	-45,9%
Hessen	26	51	77	4,1%	2 966	13,6%
Mecklenburg-Vorp.	52	29	81	-24,3%	2 246	-30,0%
Niedersachsen	56	146	202	0,5%	7 752	-2,7%
Nordrhein-Westfalen	79	170	250	8,2%	8 495	-4,3%
Rheinland-Pfalz	12	52	64	4,9%	2 509	10,4%
Saarland	8	13	21	-4,5%	956	-11,4%
Sachsen	124	33	157	49,5%	5 598	55,3%
Sachsen-Anhalt	18	13	31	29,2%	1 104	30,5%
Schleswig-Holstein	13	42	55	5,8%	2 017	14,1%
Thüringen	53	20	73	9,0%	2 093	6,6%
łącznie / gesamt	730	800	1 530	0,9%	54 063	-1,2%

* Różnica w stosunku do łącznej liczby wszystkich projektów wynika z faktu, że niektóre projekty odbyły się w krajach trzecich. W przypadku tych projektów PNWM może dofinansowywać jedynie koszty podróży.

W powyższej tabeli dofinansowane przez PNWM w 2011 r. projekty w Niemczech oraz ich uczestników przedstawiono w rozbiciu na poszczególne kraje związkowe i porównano z liczbami z roku poprzedniego.

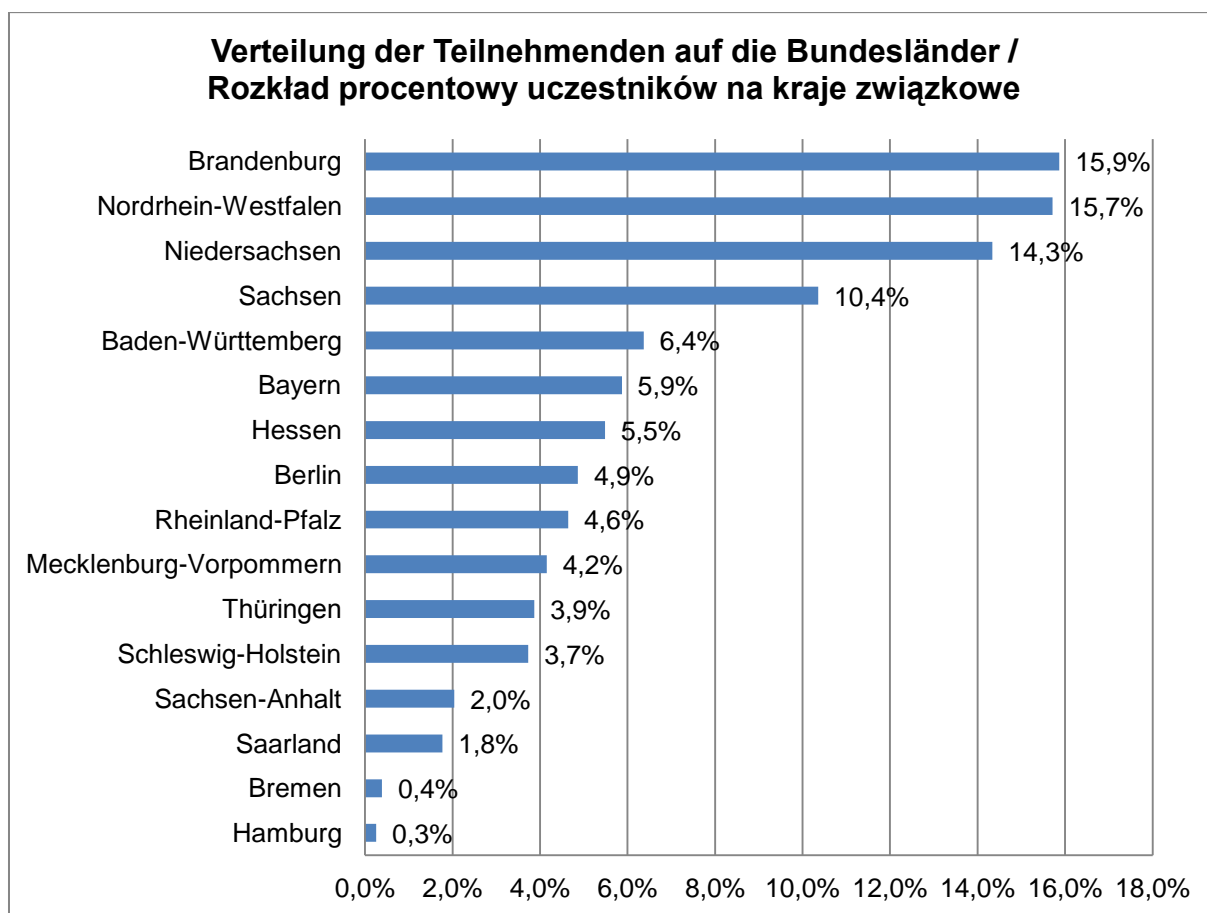
W 2011 r. najwięcej projektów zrealizowano w Niemczech w przygranicznych Brandenburgii (Brandenburg) i Saksonii (Sachsen) oraz w najludniejszych krajach związkowych, Nadrenii Północnej -Westfalii (Nordrhein-Westfalen) oraz Dolnej Saksonii (Niedersachsen).

Znamienne są przy tym duże różnice pomiędzy wymianą szkolną i pozaszkolną w poszczególnych krajach związkowych. Podczas gdy w Brandenburgii i Saksonii, a także w innych wschodnioniemieckich, a co za tym idzie położonych blisko granicy, krajach związkowych: w Berlinie, Meklemburgii-Pomorzu Przednim (Mecklenburg-Vorpommern), Saksonii-Anhalt (Sachsen-Anhalt) i Turyngii (Thüringen) przeważają projekty pozaszkolne, w Nadrenii Północnej-Westfalii, Dolnej Saksonii oraz innych zachodnioniemieckich krajach związkowych wyraźnie częściej realizuje się projekty szkolne.

Podobnie jak w latach ubiegłych najmniej spotkań miało miejsce w zachodnioniemieckich miastach wydzielonych Hamburgu i Bremie (Bremen).

Wyraźnie ponadprzeciętny wzrost liczby projektów i uczestników odnotowano w 2011 roku w Saksonii i Saksonii-Anhalt, co mogło mieć związek z organizowanymi w tych krajach związkowych Dniami Informacji i Integracji, które cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem. Ponadprzeciętny spadek w Badenii-Wirtembergii (Baden-Württemberg) i Meklemburgii Pomorzu Przednim. Również w Bremie i Hamburgu wystąpiły wysokie zmiany procentowe, jednak odnoszą się one do niskiej bazy porównawczej, przez co nie niosą ze sobą znaczącej informacji.

b. Stosunek liczby uczestników do całkowitej liczby młodzieży

Kraj związkowy / Bundesland	Uczestnicy z Niemiec / Teilnehmende aus Deutschland	Młodzież w wieku 12-26 / Jugendliche im Alter von 12-26	%
Baden-Württemberg	1 782	1 870 791	0,10%
Bayern	1 521	2 147 209	0,07%
Berlin	1 267	557 116	0,23%
Brandenburg	4 229	331 044	1,28%
Bremen	95	112 619	0,08%
Hamburg	76	291 086	0,03%
Hessen	1 562	996 390	0,16%
Mecklenburg-Vorpommern	1 077	228 712	0,47%
Niedersachsen	3 862	1 340 919	0,29%
Nordrhein-Westfalen	4 257	3 060 199	0,14%
Rheinland-Pfalz	1 308	679 512	0,19%
Saarland	410	164 178	0,25%
Sachsen	2 943	562 516	0,52%
Sachsen-Anhalt	539	313 902	0,17%
Schleswig-Holstein	1 049	465 706	0,23%
Thüringen	849	303 247	0,28%
łącznie / gesamt	26 826	13 425 146	0,20%

Źródło: https://www-genesis.destatis.de/genesis/online/data.jsessionid=C8D27E9E0E1487509E253B0A2E759488.tomcat_GO_1_1?operation=statistikAbruftabellen&levelindex=0&levelid=1352882616611&index=2

Dane z dn. 14.11.2012

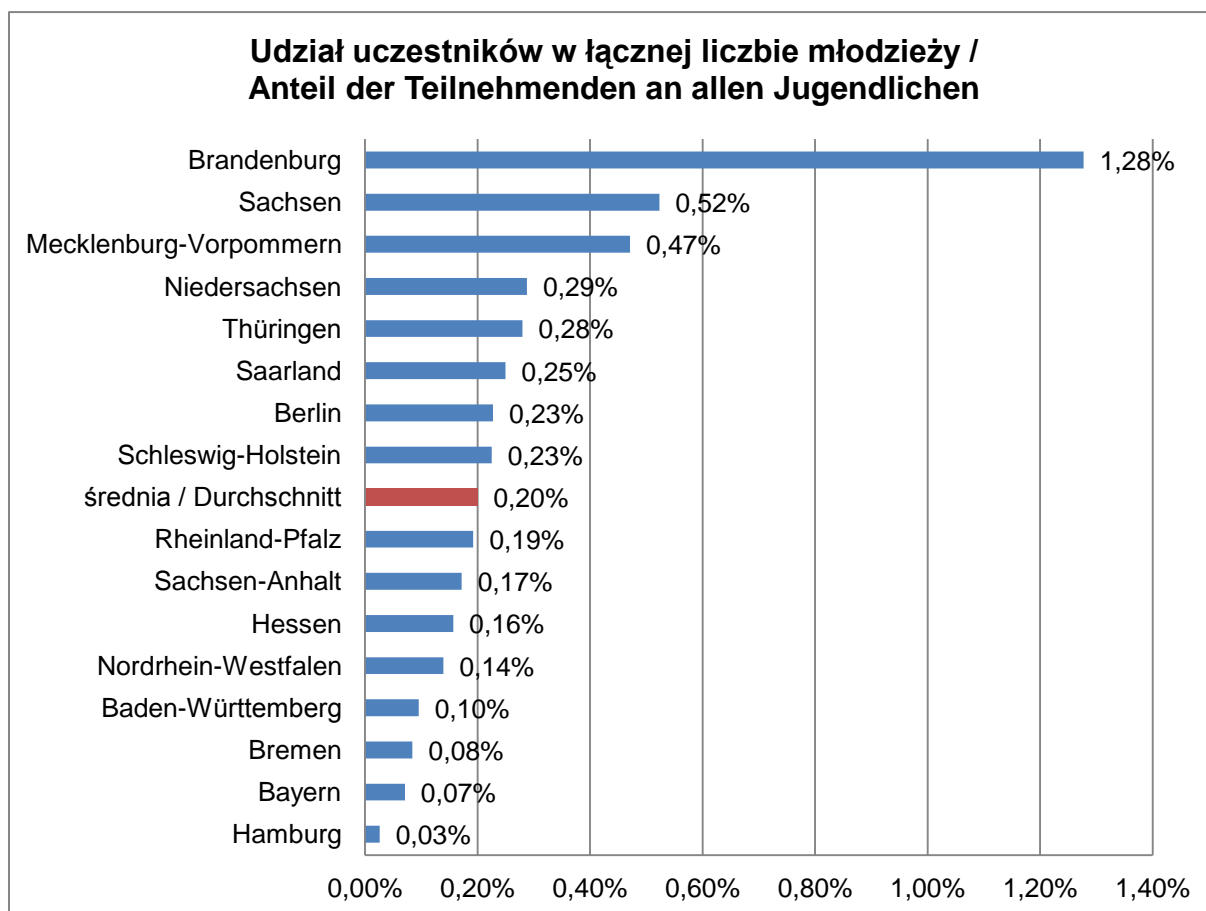
Powyższa tabela prezentuje liczbę niemieckich uczestników projektów wspieranych przez PNWM w poszczególnych krajach związkowych w stosunku do całkowitej liczby młodzieży w wieku od 12 do 26 lat zamieszkującej dany kraj związkowy (beneficjenci dotacji PNWM).

Wartość w ostatniej kolumnie informuje, jaki procent młodzieży z danego kraju związkowego w wieku spełniającym kryteria dofinansowania wziął udział we wspieranych przez PNWM projektach w Niemczech. W Niemczech było to łącznie 0,2% całej młodzieży – w Polsce 0,36%.

Trzeba tutaj jednakże uwzględnić, że uczestnicy z danego kraju związkowego, którzy brali udział w projektach w Polsce, nie zostali ujęci w tej tabeli. Zatem faktyczny udział procentowy młodzieży uczestniczącej w projektach wspieranych przez PNWM jest zawsze około dwukrotnie wyższy.

Przygraniczne kraje związkowe – Brandenburgia, Saksonia i Meklemburgia-Pomorze Przednie – mogą się pochwalić najwyższym odsetkiem uczestników w projektach wspieranych przez PNWM. Szczególną pozycję zajmuje przy tym kraj związkowy Brandenburgia. Udział młodzieży, która uczestniczyła w projekcie wspieranym przez PNWM, wyniosła tutaj 1,28%, przekraczając ponad sześciokrotnie średnią federalną.

Najmniejszy odsetek uczestników odnotowano w zachodnioniemieckich miastach wydzielonych Hamburgu i Bremie oraz w południowoniemieckich krajach związkowych Bawaria (Bayern) i Badenia-Wirtembergia.

c. Projekty w ramach akcji „dzien.de | der-tag.pl“ w Niemczech

W Niemczech najwięcej projektów „dzien.de | der-tag.pl“ odbyło się w Brandenburgii (dziesięć projektów) i Nadrenii Północnej-Westfalii (sześć projektów).

Ponadto organizowano projekty w Nadrenii-Palatynacie (Rheinland-Pfalz) (trzy), Dolnej Saksonii (dwa), Bawarii, Berlinie, Meklemburgii-Pomorzu Przednim, Saksonii i Saksonii-Anhalt (po jednym).

6. Czas trwania projektów

Projekty* / dni Projekte* / Tage		1 - 3	4 - 7	8 - 14	15 - 28
pozaszkolne / außerschulisch	2010	139	597	433	74
	2011	197	560	385	60
szkolne / schulisch	2010	149	817	639	5
	2011	166	836	610	6
łącznie / gesamt	2010	288	1 414	1 072	79
	2011	363	1 396	995	66

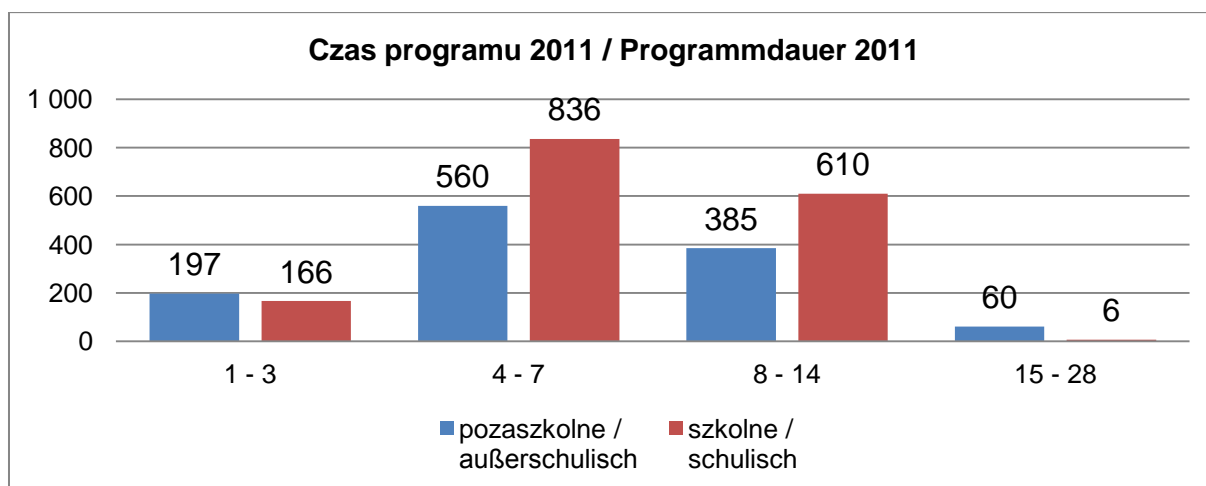
* Bez publikacji, drobnych projektów „4 x 3 prosta sprawa!” i projektów trwających ponad 28 dni.

Dla celów sporządzenia powyższej tabeli pierwszy i ostatni dzień były każdorazowo uznawane za jeden dzień programu. Podczas opracowywania wniosków są one uznawane za dni programu tylko wówczas, kiedy w tych dniach ma miejsce program spotkania a nie tylko powitanie bądź pożegnanie.

Projekty trwające od jednego do trzech dni programu to z reguły spotkania w regionie przygranicznym, w którym nie obowiązuje wymóg, by program trwał co najmniej 4 dni, lub projekty w ramach akcji „dzien.de | der-tag.pl” (zob. Rozdział II.1.c). Drobnią częścią stanowią programy specjalistyczne, które również nie muszą spełniać wymogu minimalnego czasu trwania programu.

Statystyki pokazują wyraźnie różne rodzaje projektów w wymianie szkolnej i pozaszkolnej. Udział krótkich projektów w regionie przygranicznym, a z drugiej strony projektów trwających ponad 15 dni, będących najczęściej programami wakacyjnymi i praktykami, jest w wymianie pozaszkolnej znacznie większy niż w wymianie szkolnej. Tam przeważają projekty, które można przeprowadzić w ciągu jednego, a maksymalnie dwóch tygodni szkolnych. Zarówno w szkolnej jak i pozaszkolnej wymianie młodzieży najczęściej organizuje się projekty trwające od czterech do siedmiu dni.

W porównaniu z rokiem poprzednim w roku 2011 nastąpił wyraźny wzrost liczby krótkich projektów trwających jeden do trzech dni projektowych. Przynajmniej po części wynika to z przeprowadzenia po raz pierwszy projektu „dzien.de | der-tag.pl” (zob. Rozdział II.1.c). Równocześnie nastąpił lekki spadek liczby dłuższych projektów, trwających ponad osiem dni, zwłaszcza w obszarze pozaszkolnym. Dużo podmiotów uzasadniało to przede wszystkim brakiem finansowania i dużym ryzykiem finansowym w przypadku długich projektów.

7. Podmioty i jednostki centralne w liczbach

a. Podmioty dofinansowane w 2011 r.

	z Polski / aus Polen	z Niemiec / aus Deutschland	z innego kraju / aus Drittland	łącznie / gesamt
wymiana pozaszkolna / außerschulischer Austausch	627	670	106	1 403
wymiana szkolna / schulischer Austausch	1 090	1 065	31	2 186
łącznie / gesamt	1 717	1 735	137	3 589

Powyższa tabela obejmuje podmioty, które w 2011 roku uczestniczyły w przynajmniej jednym projekcie dofinansowanym przez PNWM.

Wystąpiła wyraźna różnica pomiędzy projektami w wymianie szkolnej i pozaszkolnej: w wymianie pozaszkolnej liczba podmiotów była mniejsza, za to pojedyncze podmioty zrealizowały średnio więcej projektów. Powodem takiego stanu rzeczy jest między innymi duża liczba projektów realizowanych co roku przez kilka placówek kształceniowych w obu krajach we współpracy z jednym lub różnymi partnerami.

b. Aktywne jednostki centralne w 2011 r.

	w Polsce / in Polen	w Niemczech / in Deutschland	łącznie / gesamt
wymiana pozaszkolna / außerschulischer Austausch	27	57	84
wymiana szkolna / schulischer Austausch	8	8	16
łącznie / gesamt	35	65	100

Liczba jednostek centralnych od lat utrzymuje się na stosunkowo niezmiennym poziomie. Za „aktywne” uznaje się w tej statystyce te jednostki centralne, które w skali roku otrzymały dofinansowanie co najmniej do jednego projektu. Jeśli jednostka centralna przez kilka lat nie składa żadnych wniosków, PNWM wyjaśnia z nią, w jakiej formie ma się odbywać dalsza współpraca.

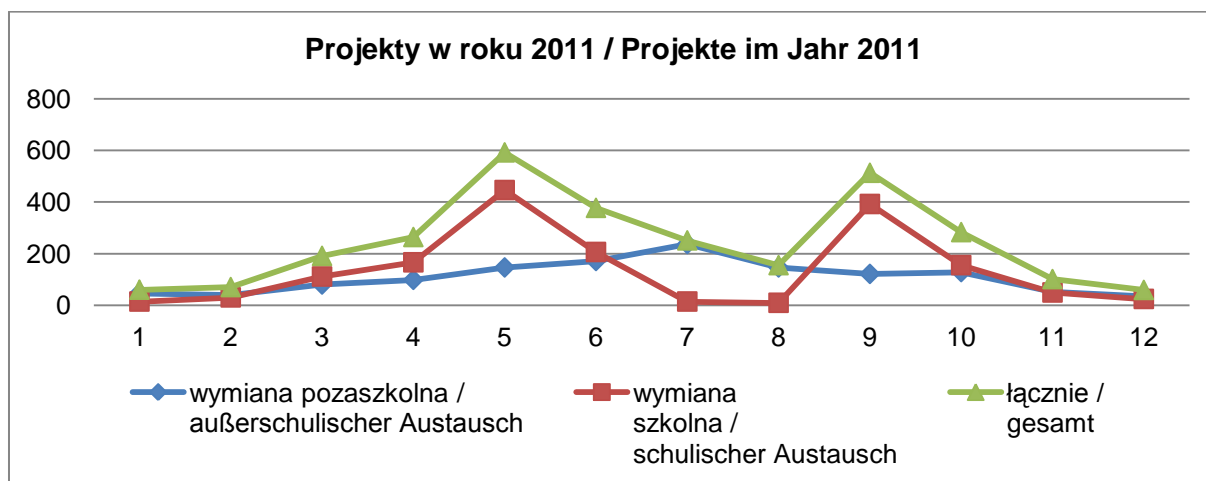
8. Liczba projektów w rozbiciu na miesiące

Projekty w roku 2011 / Projekte im Jahr 2011	Styczeń / Januar	Luty / Februar	Marzec / März	Kwiecień / April	Maj / Mai	Czerwiec / Juni	Lipiec / Juli	Sierpień / August	Wrzesień / September	Październik / Oktober	Listopad / November	Grudzień / Dezember
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
wymiana pozaszkolna / außerschulischer Austausch	46	40	80	98	146	171	237	146	121	128	52	35
	3,5%	3,1%	6,2%	7,5%	11,2%	13,2%	18,2%	11,2%	9,3%	9,8%	4,0%	2,7%
wymiana szkolna / schulischer Austausch	14	30	111	166	446	206	14	9	392	155	49	24
	0,9%	1,9%	6,9%	10,3%	27,6%	12,7%	0,9%	0,6%	24,3%	9,6%	3,0%	1,5%
łącznie / gesamt	60	70	191	264	592	377	251	155	513	283	101	59

W powyższej tabeli projekty zostały przyporządkowane miesiącom na podstawie pierwszego dnia programu, niezależnie od tego, na który miesiąc przypadała większa ilość dni programu. Liczba łączna jest mniejsza od liczby dofinansowanych projektów, ponieważ w tym zestawieniu nie uwzględniono dofinansowanych publikacji i drobnych projektów „4 x 3 prosta sprawa!”, których realizacja najczęściej trwa pół roku lub cały rok.

Rok szkolny wyznacza rytm życia większości młodzieży i rodzin i tym samym również rozkład projektów polsko-niemieckiej wymiany młodzieży w ciągu roku. Szkolna wymiana młodzieży odbywa się niezmiennie przede wszystkim w maju i wrześniu; w obu tych miesiącach zrealizowano w 2011 roku po ponad 20% ogólnej rocznej liczby projektów. Kolejne miesiące bardziej intensywnej wymiany to marzec, kwiecień i czerwiec na końcu roku szkolnego (każdorazowo ponad pięć procent projektów) oraz październik na początku nowego roku szkolnego (9,6%). We wszystkich pozostałych miesiącach zorganizowano tylko 0,9–3,0% ogólnej rocznej liczby projektów.

Natomiast wymianę pozaszkolną realizuje się przede wszystkim w wakacyjnym miesiącu lipcu (18,2% wszystkich projektów) oraz w innych cieplejszych miesiącach, w których są ferie lub święta (po ponad 10%). W perspektywie całego roku projekty pozaszkolnej wymiany młodzieży rozkładają się bardziej równomiernie na poszczególne miesiące (od 2,7% do 18,2%) niż projekty wymiany szkolnej (0,9% do 27,6%).

9. Projekty trójstronne

Statystyka projektów trójstronnych może obejmować tylko te projekty, dla których wpłynął do PNWM wniosek o dofinansowanie. Projekty, które nie zostały uwzględnione, to przede wszystkim:

- projekty trójstronne dofinansowane ze środków programu UE „Młodzież w działaniu”,
- dużo projektów polsko-niemiecko-francuskich, które odbyły się w Niemczech lub Francji (i gdzie dofinansowanie kosztów programu leżało w gestii Francusko-Niemieckiej Wymiany Młodzieży), w przypadku których polski partner nie złożył wniosku o dofinansowanie kosztów podróży ze względu na niewielką kwotę możliwej dotacji,
- projekty trójstronne w kraju trzecim, w przypadku których PNWM może dofinansowywać jedynie koszty podróży do granicy, w związku z czym często w ogóle nie są składane wnioski o taką dotację.

Projekty pozaszkolne	Außerschulische Projekte	2007	2008	2009	2010	2011
Czechy	Tschechien	83	67	56	46	60
Ukraina	Ukraine	46	33	38	40	29
Francja	Frankreich	33	23	24	20	17
Rosja	Russland	28	13	17	14	9
Białoruś	Belarus	16	14	13	22	8
Litwa	Litauen	9	8	12	5	7
Izrael	Israel	19	5	2	4	4
Włochy	Italien	3	2	2	2	4
Łotwa	Lettland	2	3	2	6	2
Węgry	Ungarn	4	3	4	5	2
Holandia	Niederlande	5	8	3	5	2
Słowacja	Slowakei	1	4	2	3	1
Hiszpania	Spanien	8	5	3	2	1
inne	andere	19	20	15	15	14
łącznie	gesamt	276	208	193	189	160

Kolejne dofinansowane przez PNWM trójstronne projekty pozaszkolnej wymiany młodzieży odbyły się w 2011 roku przy udziale podmiotów z Belgii, Bułgarii, Danii, Portugalii, Rumunii, Serbii, Słowenii i Szwecji.

Trzy najczęstsze kraje trzecie będące partnerami spotkań dofinansowywanych przez PNWM nie zmieniają się od lat. Są to geograficznie centralnie położone Czechy oraz duże kraje ościenne na wschodzie i zachodzie: Ukraina i Francja.

W 2011 r. wystąpił zauważalny spadek liczby projektów trójstronnych z udziałem partnerów z Europy wschodniej, na przykład z Ukrainy (jedenaście projektów mniej niż w 2010 r.), Rosji (pięć projektów mniej) i Białorusi (14 projektów mniej). Przynajmniej w przypadku Białorusi i Ukrainy można to wyjaśnić wydarzeniami politycznymi i gospodarczymi. Podczas gdy na Białorusi represje polityczne w coraz większym stopniu utrudniały udział w międzynarodowo-

wych spotkaniach młodzieży, na Ukrainie stale pogarszająca się sytuacja gospodarcza sprawia, że grup ukraińskich – zwłaszcza z centralnej i wschodniej części tego kraju – nie stać na podróż do Niemiec, a nawet do Polski. PNWM może dofinansowywać koszty podróży uczestników projektów tylko w granicach Polski i Niemiec.

Ten spadek został częściowo zrekompensowany przez wzrost liczby projektów z Czechami (14 projektów więcej).

Generalnie trzeba stwierdzić, że od lat następuje zmniejszenie liczby spotkań trójstronnych wspieranych przez PNWM. Jednak w obliczu już wspomnianych wielorakich innych – po części dużo bardziej lukratywnych – możliwości otrzymania dofinansowania nie musi to wcale oznaczać, że rzeczywiście odbywa się mniej trójstronnych projektów spotkań z udziałem młodzieży z Polski i Niemiec.

Projekty szkolne / schulische Projekte		2007	2008	2009	2010	2011
Ukraina	Ukraine	3	5	7	15	12
Czechy	Tschechien	5	2	4	9	6
Francja	Frankreich	13	12	6	7	6
Holandia	Niederlande	3	0	0	4	2
Węgry	Ungarn	3	3	3	3	2
Litwa	Litauen	4	4	3	1	0
inne	andere	9	8	6	6	3
łącznie	gesamt	41	34	29	47	31

Kolejne dofinansowane przez PNWM trójstronne projekty szkolnej wymiany młodzieży odbyły się w 2011 roku przy udziale podmiotów z Włoch, Izraela i Słowacji.

W obszarze wymiany szkolnej przeprowadzono znacznie mniej projektów trójstronnych niż w obszarze pozaszkolnym. Nauczyciele z Polski i Niemiec tłumaczą taki stan rzeczy tym, że przygotowanie spotkania trójstronnego jest znacznie bardziej pracochłonne. Projekty trójstronne wymagają o wiele więcej uzgodnień pomiędzy partnerami a w poszczególnych kalendarzach szkolnych często jest zbyt mało wspólnych wolnych terminów. Ponadto dotacje dla projektów trójstronnych ze środków unijnego programu Comenius są wyraźnie bardziej atrakcyjne niż dofinansowanie oferowane przez PNWM.

Stały trend zwiększania liczby projektów występuje od lat w trójstronnej wymianie szkolnej z Ukrainą. Jego źródła leżą w organizowanym od 2005 roku w Krzyżowej corocznym seminarium kontaktowym dla nauczycieli z Polski, Niemiec i Ukrainy.

W roku 2010 wskutek zbiegu różnych wydarzeń (trójstronna konferencja podmiotów z Kraju Saary, Podkarpacia i Lwowa, pierwsze trójstronne seminarium kontaktowe dla nauczycieli z Polski, Niemiec i Czech) nastąpił wyraźny wzrost liczby dofinansowywanych przez PNWM spotkań trójstronnych w obszarze szkolnym. W roku 2011 ich liczba wróciła do poziomu z lat 2008–2009.

10. Szkolenia i programy specjalistyczne dla animatorów wymiany

Jednym z głównych zadań PNWM jest tworzenie nowych i umacnianie istniejących partnerstw pomiędzy szkołami i organizacjami młodzieżowymi z obu krajów. By możliwie efektywnie wykorzystać czas pomiędzy spotkaniami oraz umożliwić młodzieży wzajemne poznanie nie tylko podczas wycieczek i zwiedzania, ale przede wszystkim poprzez wspólną naukę i pracę, PNWM co roku inicjuje i wspiera szeroką paletę szkoleń i programów specjalistycznych dla nauczycieli i opiekunów wymiany (warsztaty metodyczne, fora wymiany doświadczeń). Celem tych programów jest wyposażenie animatorów wymiany w konieczne pomoce i metody, które zastosowane w praktyce mają zagwarantować wysoką jakość realizowanych projektów a tym samym zapewnić maksymalne wykorzystanie potencjału edukacyjnego podczas każdego polsko-niemieckiego spotkania młodzieży.

a. Szkolenia w ramach projektów własnych PNWM

W 2011 roku PNWM 23 projekty własne o charakterze szkoleń, warsztatów i seminariów kontaktowych. W projektach tych uczestniczyły osoby, które są lub chcą być organizatorami polsko-niemieckich spotkań młodzieży. Projekty PNWM koordynowane były przez jej pracowników i trenerów.

Łącznie w projektach PNWM wzięło udział 600 osób angażujących się w polsko-niemiecką (lub trójstronną) wymianę młodzieży (tak zwani animatorzy). 39,5% z nich pochodziło z Niemiec, 57,2% z Polski i 3,3% z innych krajów.

Średni wiek wszystkich uczestników z Polski i Niemiec wynosi 39 lat, wśród uczestników z innych krajów średnia była nieco niższa - 35,3 lat. Ponad połowę uczestników stanowiły kobiety - 61,3%, a nieco więcej niż jedną trzecią mężczyźni (38,7%).

Geograficzny rozkład uczestników z Niemiec odpowiada w przybliżeniu rozmieszczeniu ludności w tym kraju. Większość z nich pochodziła z Nadrenii Północnej-Westfalii (21,9%) i Bawarii (10,8%), a najmniej z Saary i Bremy (po 1,2%). Wyjątki stanowią przygraniczne landy: Berlin z 12,7% (przed Bawarią - 10,8%) i Brandenburgia z 10%. Bezpośrednie sąsiedztwo z Polską nie miało jednak wpływu na liczbę uczestników pochodzących z Saksonii (5,4%) i Meklemburgii-Pomorza Przedniego (1,9%).

Wśród uczestników polskich sytuacja była bardzo podobna - większość pochodziła z województwa mazowieckiego (17%), a najmniej z województwa podlaskiego i opolskiego (po 2,2%). Natomiast bliskość granicy pozytywnie wpłynęła na liczbę uczestników z województwa lubuskiego (9,9%), w stosunku do liczby ludności przybyło stamtąd bardzo wielu uczestników.

b. Szkolenia zrealizowane przez partnerów PNWM

Szkolenia i programy specjalistyczne 2011 / Schulungen und Fachprogramme 2011	Projekty / Projekte		Uczestnicy / Teilnehmende				
	Liczba / Anzahl	w por. z 2010 / im vgl. zu 2010	z Polski / aus Polen	z Niemiec / aus Deutschland	z innego kraju / aus Drittland	łącznie / gesamt	w. por. z 2010 / im vgl. zu 2010
	134	-18,29%	1 795	1 659	223	3 602	-25,16%
Projekty wymiany / Austauschprojekte	3 143	3,52%	53 147	53 543	2 681	109 371	-3,60%
Udział procentowy / Anteil in Prozent	4,30%	-21,07%	3,40%	3,10%	8,30%	3,30%	-22,37%

Powyższa tabela uwzględnia uczestników oraz szkolenia i programy specjalistyczne, zorganizowane i przeprowadzone przez organizacje partnerskie, które otrzymały dofinansowanie PNWM. Liczby te zostały zestawione z łączną liczbą uczestników i projektów zrealizowanych w 2011 r. przy finansowym wsparciu PNWM. Z tego porównania wynika procentowy udział szkoleń i programów specjalistycznych we wszystkich projektach zarejestrowanych w PNWM.

Łącznie PNWM umożliwiła przeprowadzenie w 2011 r. 134 szkoleń jedno-, dwu i trójstronnych. Stanowiły one 4,3% wszystkich zrealizowanych projektów. Wzięło w nich udział aż 3600 animatorów wymiany z Polski, Niemiec i różnych krajów trzecich.

Taka umiarkowana redukcja dotacji dla szkoleń i programów specjalistycznych została dokonana przez PNWM świadomie, by mieć do dyspozycji więcej pieniędzy na projekty z bezpośrednim udziałem młodzieży – na przykład w ramach akcji „dzien.de | der-tag.pl”.

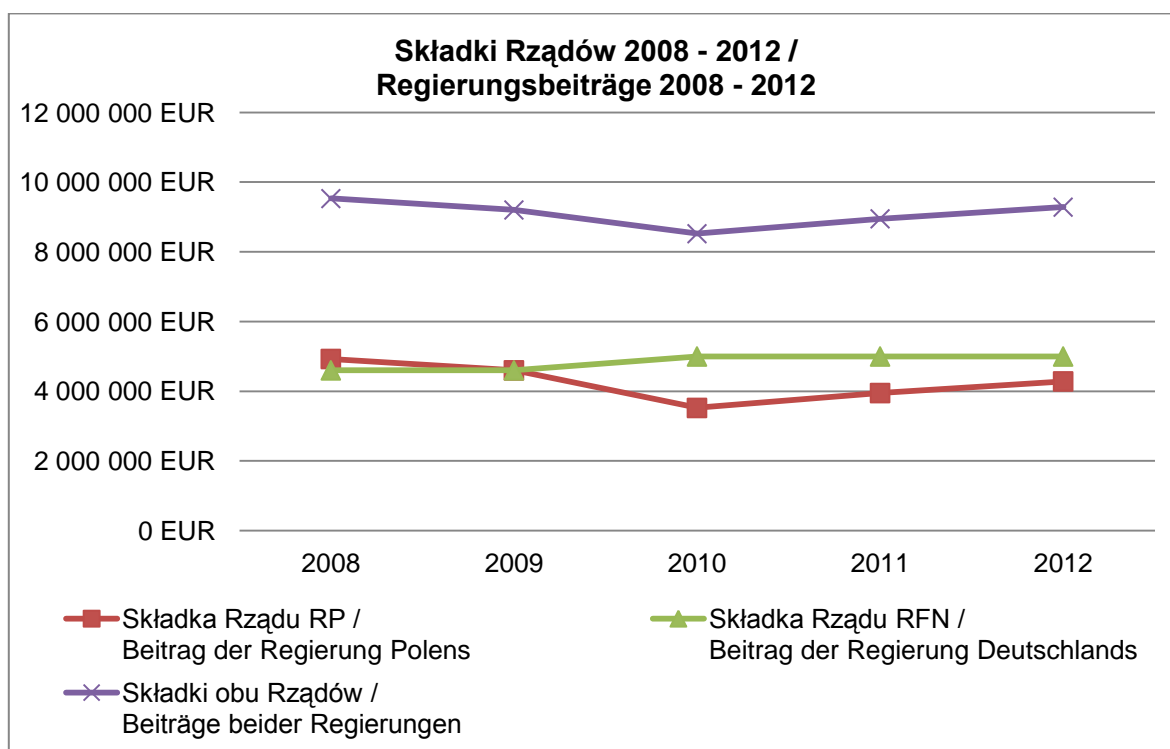
11. Budżet PNWM

Budżet PNWM jest zasilany przez składki rządów Polski i Niemiec. Ich wysokość w poszczególnych latach prezentuje poniższa tabela.

Rok / Jahr	Składka Rządu RP / Beitrag der Regierung Polens		Składka Rządu RFN / Beitrag der Regierung Deutschlands	Składki obu Rządów / Beiträge beider Regierungen
	nominalnie / Nennwert	po denominacji* / nach Denomination*		
2008	18 516 000 PLN	4 928 269 EUR	4 602 000 EUR	9 530 269 EUR
2009	15 467 782 PLN	4 602 000 EUR	4 602 000 EUR	9 204 000 EUR
2010	15 467 782 PLN	3 523 092 EUR	5 000 000 EUR	8 523 092 EUR
2011	16 500 000 PLN	3 950 203 EUR	5 000 000 EUR	8 950 203 EUR
2012	17 000 000 PLN	4 284 490 EUR	5 000 000 EUR	9 284 490 EUR

* Przeliczenie polskiej składki na euro nastąpiło w oparciu o tabelę średnich kursów wymiany walut Europejskiego Banku Centralnego z dn. 1 lipca roku ubiegłego.

W roku 2009 rząd polski znacząco obniżył swoją składkę o trzy miliony złotych. Było to teoretyczne zrównanie ze składką niemiecką i wobec wzrostu kursu złotego jedynie nieznacznie zmniejszyło kwotę przeliczoną na euro. Jednak faktycznie w praktyce skutkowało to znaczącym deficytem w budżecie PNWM, przez co wyraźnie wzrosła liczba odwołanych projektów a niemal sto z nich pozostało na liście rezerwowej bez dotacji. W kolejnym roku złoty znów wyraźnie osłabił się wobec euro, przez co zmniejszenie składki rządowej po przeliczeniu na euro pozostało nadal widoczne. Od tego czasu polska składka ponownie lekko wzrosła, jednak nadal jest wyraźnie mniejsza od tej z 2008 r. Rząd niemiecki podwyższył swoją składkę w roku 2010 i od tego czasu zasila budżet co roku kwotą pięciu milionów euro.

W związku z zasadami wspierania, które zostały przedstawione w pierwszej części tego sprawozdania, PNWM dofinansowuje projekty wymiany młodzieży kwotami obliczonymi w oparciu o stawki zryczałtowane. Projekty, które spełniają kryteria, otrzymują z reguły promesę dotacji. By zapewnić dotacje dla wszystkich projektów zgodnie z kryteriami dofinansowania, PNWM co roku na nowo określa jaki procent stawek zryczałtowanych będzie w danym roku faktycznie przekazywany podmiotom w formie dotacji. I tak, w roku 2011 ustalono, że w przypadku kosztów podróży będzie to w obu walutach 60% stawki zryczałtowanej, podczas gdy dotacja do kosztów programu wynosiła 65-75%. Tylko w pierwszych latach budżet PNWM wystarczał na wypłacanie dotacji w pełnej wysokości stawek zryczałtowanych, jednakże nigdy wypłata nawet pełnych stawek zryczałtowanych nie była w stanie pokryć wszystkich kosztów projektu.

12. Wydatkowane środki

		Wydane środki / Verwendete Fördermittel	Projekty / Projekte	na projekt / pro Projekt	Osobodni / Teilnehmer- tage (TNT)	na osobo- dzień / pro TNT
2008	łącznie / gesamt	6 876 805 EUR	3 157	2 178,27 EUR	849 203	8,10 EUR
	pozaszkolne / außerschulisch	4 492 727 EUR	1 404	3 199,95 EUR	375 801	11,96 EUR
	szkolne / schulisch*	2 384 078 EUR	1 753	1 360,00 EUR	473 402	5,04 EUR
2009	łącznie / gesamt	6 946 522 EUR	2 995	2 319,37 EUR	774 200	8,97 EUR
	pozaszkolne / außerschulisch	4 528 693 EUR	1 285	3 524,27 EUR	324 066	13,97 EUR
	szkolne / schulisch*	2 417 829 EUR	1 710	1 413,93 EUR	450 134	5,37 EUR
2010	łącznie / gesamt	6 722 067 EUR	3 000	2 240,69 EUR	781 683	8,60 EUR
	pozaszkolne / außerschulisch	4 499 283 EUR	1 371	3 281,75 EUR	364 088	12,36 EUR
	szkolne / schulisch*	2 222 784 EUR	1 629	1 364,51 EUR	417 595	5,32 EUR
2011	łącznie / gesamt	6 522 564 EUR	3 143	2 075,27 EUR	732 064	8,91 EUR
	pozaszkolne / außerschulisch	4 019 216 EUR	1 352	2 972,79 EUR	316 122	12,71 EUR
	szkolne / schulisch*	2 503 347 EUR	1 791	1 397,74 EUR	415 942	6,02 EUR

* por. regulacje specjalne dla szkół niemieckich w Rozdziale I pkt 3

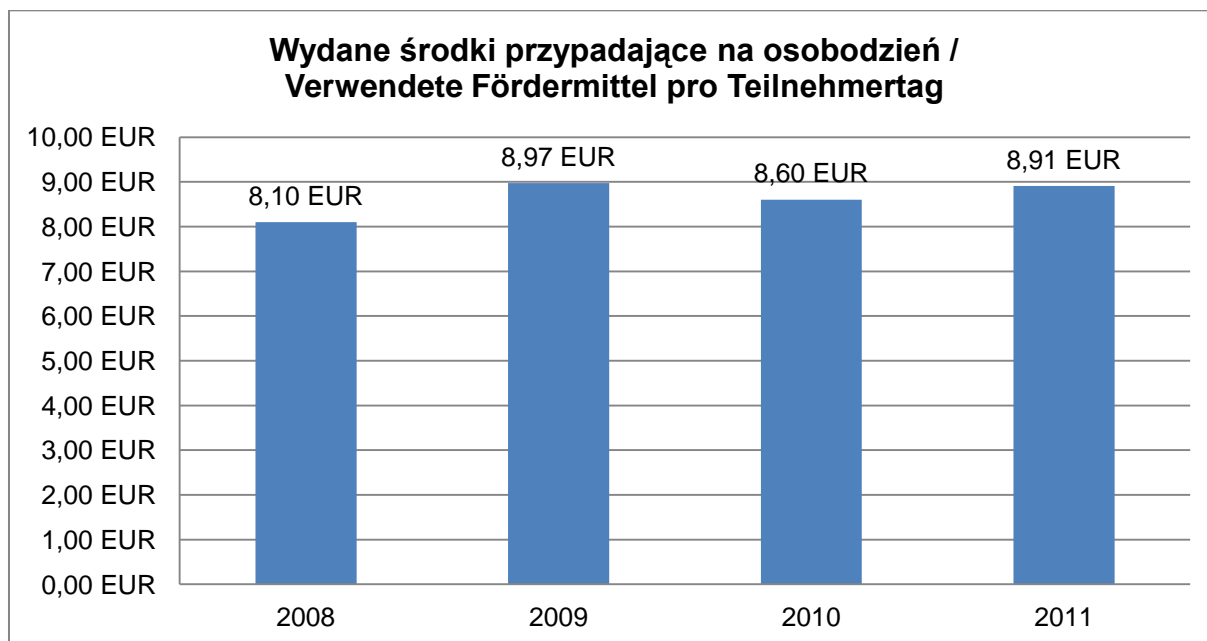
W powyższej tabeli środki na wspieranie w budżecie PNWM zostały zestawione z liczbą dofinansowanych projektów i liczbą osobodni. Obliczono, jaką uśrednioną kwotę dotacji PNWM może przyznać na jeden projekt wymiany szkolnej lub pozaszkolnej oraz na jeden osobodzień.

Średnio PNWM mogła wesprzeć każdy projekt spełniający kryteria dofinansowania kwotą ok. 2 000 euro, a każdy osobdzień polsko-niemieckiego spotkania młodzieży kwotą niecałych dziewięciu euro. Jest oczywiste, że te środki mogą pokryć jedynie niewielką część faktycznych kosztów.

Dotacje dla szkolnej wymiany młodzieży są stale wyraźnie niższe niż dla wymiany pozaszkolnej. Powodem takiej sytuacji jest fakt, że PNWM wskutek kompetencji niemieckich krajów związkowych w obszarze oświaty nie ma prawa dofinansowywać niemieckich uczestników projektów wymiany w euro (nie ma dotacji do kosztów podróży do Polski dla niemieckich uczniów i nauczycieli oraz nie ma dotacji do przypadających na nich kosztów programu w Niemczech). To oznacza, że w przypadku wymiany szkolnej w Niemczech można wnioskować jedynie o połowę mniejszą kwotę niż w przypadku analogicznych projektów pozaszkolnej wymiany młodzieży.

Dotacja dla projektów wymiany pozaszkolnej jest z reguły dodatkowo wyższa, gdyż tutaj normą jest zakwaterowanie w schronisku, hotelu czy nawet placówce kształceniowej, natomiast uczestnicy wymiany szkolnej nocują najczęściej u rodzin.

Oba referaty wspierania tak gospodarują budżetem wspierania, którego pozycje mogą się wzajemnie pokrywać, by w ciągu roku budżetowego można było reagować na zróżnicowaną liczbę napływających wniosków. Dopóki w jednym referacie są jeszcze wystarczające środki, w drugim żaden wniosek nie powinien być umieszczony na liście rezerwowej z powodu braku funduszy.

Trend powolnego wzrostu średniej dotacji nominalnej jest więcej niż niwelowany przez inflację oraz trend do organizowania projektów raczej w schroniskach i placówkach kształceniowych niż w rodzinach. Podmioty muszą z każdym rokiem wydawać na polsko-niemieckie spotkania młodzieży coraz więcej środków własnych i środków zewnętrznych.

PNWM

Alzacka 18, 03-972 Warszawa
tel.: 22-5188910, faks: 22-6170448
e-mail: biuro@pnwm.org
Internet: <http://www.pnwm.org>

DPJW

Friedhofsgasse 2, 14473 Potsdam
tel.: +49 331-284790, faks: +49 331-297527
e-mail: buero@dpjw.org
Internet: <http://www.dpjw.org>

Zarząd

Paweł Moras, Stephan Erb

Redakcja

Robert Hahn / Jarosław Brodowski / Thomas Hetzer